

**PROTESTNA NOTA VLADE FNRJ VLADAMA SAD,
VELIKE BRITANIJE I FRANCUSKE**

Marta 1948.

... Vlada FNRJ potvrđuje prijem kopije memoranduma upućenog od strane SAD (odnosno Velike Britanije i Francuske) vladi Sovjetskog Saveza. Tim povodom Vlada FNRJ najodlučnije protestuje protiv načina na koji je vlada SAD (odnosno Velike Britanije, odnosno Francuske) u saglasnosti sa vladama Velike Britanije i Francuske (odnosno SAD i Velike Britanije) predložila da se pokrene pitanje promene odredaba mirovnog ugovora s Italijom u pogledu sudbine grada Trsta, pošto se u tom predlogu govori o potrebi saglasnosti Italije, a ne govori se o potrebi saglasnosti najdirektnije zainteresovane savezničke zemlje — Jugoslavije.

Ovaj postupak daje razloga mišljenju da cilj predloga nije iznalaženje boljeg rešenja tršćanskog pitanja i normalizacije odnosa među narodima Južne Evrope, nego ima propagandni karakter i ne doprinosi učvršćenju mira u svetu.

Ovim povodom vlada FNRJ smatra korisnim da se napomenu sledeće činjenice u vezi s tršćanskim problemom:

1) Vlade SAD, Velike Britanije i Francuske su bile one koje su se zalagale za takvo rešenje tršćanskog pitanja kakvo je uglavnom na kraju uneseno u mirovni ugovor;

2) Vlade SAD, Velike Britanije i Francuske radile su ustvari na tome da ne dođe do direktnog sporazuma između Italije i Jugoslavije po pitanju Trsta, iako se jasno pokazala mogućnost sporazumnog rešenja tog pitanja;

3) Vlade SAD, Velike Britanije i Francuske su u Savetu bezbednosti sistematski sprečavale sporazum po pitanju ličnosti guvernera Trsta;

4) Američko-engleska vojna uprava dajući punu slobodu fašističkim i šovinističkim italijanskim elementima sprečavala je smirenje dubova u STT i time trovala odnose između Jugoslavije i Italije;

5) Američko-engleska vojna uprava u Trstu je zavodenjem neograničene vojno-totalitarne vlasti, bez ikakve saradnje s narodom, oduzela narodu Trsta sva osnovna demokratska prava i svaku slobodu. Američko-engleska zona STT jedino je područje u oslobođenoj Evropi gde sve do danas nisu sprovedeni nikakvi izbori za samoupravna tela.

6) Novim predlogom SAD, Velika Britanija i Francuska čine još težim smirenje duhova STT pošto se njime potpuno prenebregava demokratska volja tršćanskog stanovništva, a s druge strane čine još težim sporazumevanje između FNRJ i Republike Italije po tršćanskom

pitanju, što bi bezuslovno bilo najbolje za dobre susedske odnose između naroda dveju susednih zemalja;

7) Konačno vlada FNRJ smatra da podnošenje ovakvog predloga u vreme predizborne kampanje u Italiji može poslužiti jedino raspriivanju šoviniističke mržnje prema jugoslovenskim narodima, a s druge strane, zaoštavanju unutrašnjih političkih odnosa u Italiji, a ni jedno ni drugo nije u interesu niti samog italijanskog naroda niti učvršćenja mira u ovom delu Evrope.¹

Borba, 18. mart 1948.

SAOPŠTENJE CENTRALNOG KOMITETA KOMUNISTIČKE PARTIJE ALBANIJE

Tirana, 1. jula 1948.

I. Centralni komitet Komunističke partije Albanije solidariše se jednoglasno i potpuno sa Rezolucijom Informacionog biroa komunističkih partija o stanju u Komunističkoj partiji Jugoslavije i oštro osuđuje otvorenu izdaju rukovodilaca Komunističke partije Jugoslavije koji su izdali marksizam-lenjinizam, koji su izdali tabor socijalizma i koji se nalaze u otvorenom i sramnom ratu sa slavnom otadžbinom socijalizma, sa slavnom partijom Lenjina—Staljina, s demokratskim i antiimperijalističkim taborom.

¹ Jugoslavija se 1948. našla usamljena: Istok ju je „anatemisao“ a Zapad nastavio sa jednostranim potezima. Među njima je bilo objavljivanje Tripartite deklaracije o Trstu, bez saglasnosti Jugoslavije. Vlada FNRJ je stala na stanovište da se pitanje Slobodne Teritorije Trsta može resiti jedino sporazumom neposredno zainteresovanih strana, to jest Jugoslavije i Italije. U Grčkoj je buktao građanski rat za koji je Zapad optuživao Jugoslaviju, Albaniju i Bugarsku. Jugoslavija je na Dunavskoj konferenciji avgusta 1948. istupila zajedno sa SSSR-om i drugim socijalističkim zemljama, što je još više pogoršavalo njene odnose sa Zapadom. Iz Austrije u Jugoslaviju su ubacivane terorističke ustaške grupe. Još jula 1947. uhvaćena je grupa terorista sa zloglasnim krvnikom Jase novca Ljubom Milošem. Preko njega „namamljeni“ su i ostali teroristi, među kojima, jula 1948, Božidar Kavran, zamenik Ante Pavelića. Kavran je na saslušanju izjavio da je njegov ulazak u Jugoslaviju bio izazvan uverenjem da predstoji Titov pad.

Londonska tripartitela deklaracija (SAD, Velike Britanije i Francuske) upućena Jugoslaviji jednostrano je stavljala pod suverenitet Italije Zonu „A“ i deo Zone „B“. Deo pisca je tumačio kao pomoć demohrišćanima na izborima i otežavanje izborne pozicije KP Italije. Odbacuju se teze da je ona značila simultani pritisak na Jugoslaviju SSSR-a, s jedne strane, i zapadnih zemalja, s druge, iako vremenski koincidiraju. Naime, telegrami CK SKP(b) su uručeni 18. i 19. marta 1948, a deset dana kasnije (27. marta) datirano je pismo Staljina i Molotova Titu i CK KPJ. D. Mugoša navodi da je prvi „siguran znak“ o pogoršanju sovjetsko-jugoslovenskih odnosa ambasada SAD u Jugoslaviji prosiedila tek 18. juna 1948. suprotstavljajući se sovjetskom pokušaju da sedište međunarodne organizacije konferencije o Dunavu premesti iz Beograda u neku druau pribrežnu državu. Drugi izvori, međutim, obaveštajnog karaktera, govore da su vesti o pogoršanju odnosa između SSSR-a i Jugoslavije „procurile“ mnogo ranije. Oštra reakcija jugoslovenske vlade na Tripartitnu deklaraciju, američku po^oc Grčkoj, Maršalov plan kao da je ubeđivala Amerikance da Jugoslavija nastavlja da ugrožava strategiju SAD. Još ranije ju je ambasador Kevendiš Kenon definisao (septembra 1947) kao „najvernijeg saveznika Sovjetskog Saveza i vodeću snagu svet-ske ekspanzije komunizma“. (Navedeno prema: D. Mugoša, *Sjedinjene Države i jugoslovenska 1948. Istorija 20. veka*, 2/1983, 63.)

... Sve je ovo dovelo do situacije da su oba društva svojim radom i svojom društvenom politikom dokazala da ne ispunjavaju zadatke zbog kojih su obrazovana. Umesto da pomognu ekonomskom razvoju Jugoslavije, umesto da doprinesu produbljenu prijateljskih odnosa između dve države, ona su jednovremeno postala kočnica razvoja jugoslovenske privrede i izvor diskusije i nesporazuma između dve zemlje.. 3

V. Dedijer, *Dokumenti 1948*, I, 210—211.

KP ENGESKE O REZOLUCIJI INFORMBIROA

London, 2. jula 1948.

Juče je održana sednica Političkog komiteta Komunističke partije Engleske, na kojoj je razmatrana rezolucija Informbira o stanju u Komunističkoj partiji Jugoslavije. Doneta je odluka u kojoj se kaže: „Razmotrivši rezoluciju Informbira komunistička partija Engleske jednoglasno podržava tu rezoluciju. Politički komitet veruje da će članstvo Komunističke partije Jugoslavije ispraviti greške svoga rukovodstva i odazvati se predlogu bratskih komunističkih partija da izvrši sve neophodne izmene radi ostvarivanja principa marksizma-lenjinizma u politici i praksi Komunističke partije Jugoslavije.

Č. Štrbac, n. d., 344.

AMBASADA FNR JUGOSLAVIJE U SSSR — MINISTARSTVU INOSTRANIH POSLOVA SSSR

Moskva, 6. jula 1948.

... Vlada FNRJ je saznala da u Sovjetskom Savezu, a naročito u građanskim i vojnim učilištima u kojima se obučavaju građani FNRJ, a takođe i u drugim sovjetskim ustanovama u kojima se nalaze građani FNRJ na radu, sovjetski organi istupaju jednostrano i kleveću političke rukovodioce i državnike FNRJ, a naročito pretsednika Vlade FNRJ maršala Jugoslavije J. B. Tita.

Vlada FNRJ takođe je saznala za slučajeve kada su pojedina lica ili grupe jugoslovenskih građana bili prisiljavani ili obmanjivani od strane sovjetskih organa s ciljem da se primoraju da izmene svoj odnos prema rukovodiocima FNRJ, pri čemu se jugoslovenskim građanima nije dozvoljavalo da brane svoje gledište.

Od mnogobrojnih slučajeva, koji su joj poznati, Vlada FNRJ navodi sledeće:

29 juna u Moskovskoj vojno-političkoj akademiji „Lenjin" potpukovnik Busehin zahtevao je pojedinačno od svakog slušaoca, građanina FNRJ, da se izjasni za Rezoluciju Informbira.

³ SSSR je počeo primenjivati ekonomske sankcije protiv Jugoslavije koje su se pretvorile u najgrublju ekonomsku blokadu. Protokol o ekonomskoj razmeni predviđao je smanjenje razmene robe za osam puta u poređenju sa 1948. Jugoslovenska vlada nije pozvana ni na osnivačku konferenciju Saveta za ekonomsku pomoć (SEV), koja je održana februara 1949. Učešće je uslovljeno zahtevom da se Jugoslavija odrekne „neprijateljske politike prema SSSR-u i zemljama narodne demokratije i vrati ranijoj politici prijateljstva“.

Rukovodioci Komunističke partije Jugoslavije, gnusni trockistički izdajnici, izdali su svetu stvar herojskog i bratskog jugoslovenskog naroda i žele da ga povedu putem katastrofe.

II. Centralni komitet Komunističke partije Albanije uvek je bio u sukobu s Centralnim komitetom Komunističke partije Jugoslavije, koji je nastojao da našoj zemlji i našoj Partiji nametne svoje sopstvene metode i svoju sopstvenu izdajničku neprijateljsku i trockističku politiku. Centralni komitet Komunističke partije Jugoslavije na čelu s Titom izopačio je sve privredne i političke odnose s našom zemljom, odnose koji su se zasnivali na velikom bratstvu koje su albanski narodi i jugoslovenski narodi iskovali u najkrvavijem ratu, za koji je svet ikada znao. Rukovodioci Centralnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije nastojali su da pretvore otadžbinu heroja albanske Narodno-oslobodilačke vojske, koji nisu oklevali da proliju svoju krv za oslobođenje bratskih naroda Jugoslavije u Crnoj Gori, Bosni i Hercegovini, na Kosovu i Metohiji, u svoju sopstvenu koloniju. Trockistički rukovodioci Komunističke partije Jugoslavije pokušali su svojom neprijateljskom i antimarksističkom politikom da unište nezavisnost naše zemlje i Partije.²

Bela knjiga, O neprijateljskoj politici vlade Narodne republike Albanije prema FNR Jugoslaviji, Beograd, 1961, 326.

IZJAVA JUGOSLOVENSKOG PREDSTAVNIKA O ZLONAMERNOM ISKORIŠĆAVANJU RADA DRUŠTVA „JUSTA” ZA VRŠENJE PRITISKA NA FNRJ

.. . Izraziti primer nepravilnog držanja generalnog direktora „JUSTE”, građanina SSSR, prema jugoslovenskoj strani u Vladi FNRJ pokazao se u aprilu 1948. godine. Dovedenu u tešku situaciju u pogledu izvršavanja njene obaveze snabdevanja „JUSTE” benzinom, usled prekršaja ugovora od strane jedne treće sile koja se ugovorom obavezala na liferovanje benzina, generalni direktor „JUSTE” optuživao je Vladu FNRJ da je ona kriva što ne snabdeva „JUSTU” benzinom, iako je obaveštena o pravom stanju stvari — da je Jugoslavija preduzela sve mere za osiguranje goriva, pozivajući se na ugovor sa tom trećom silom. Ambasada SSSR u Beogradu iskoristila je ovaj izgovor da na dan 17 aprila 1948 godine interveniše kod Vlade FNRJ i da optuži Vladu FNRJ da dovodi u pitanje dalji opstanak „JUSTE”, ostavljajući joj samo jednu vazduhoplovnu liniju. Ministarstvo inostranih poslova FNRJ u svome aide-memoire do 24 aprila 1948 godine dalo je objašnjenje da se FNRJ nalazi u trenutnoj oskudici benzina i da je mera prema „JUSTI” istovetna sa merama ograničenja preduzetim i prema jugoslovenskim preduzećima, konkretno i prema „JAT”-u. Međutim, iako je ambasada «SSSR znala i morala znati prave uzroke nestašice benzina, ona je u svome memoaru od 1 jula 1948 godine insistirala na potpunom izvršenju ugovora i saopštila da objašnjenje Vlade FNRJ smatra kao nezadovoljavajuće. . .

² Moskva je iskoristila staro neraspoloženje Envera Hodže protiv Jugoslavije da zaoštri albansko-jugoslovenske odnose, koji su se nalazili već u dubokoj krizi od proleća 1948, ali se tome nije davao publicitet. Tirana je — prema sovjetskim direktivama — kao mala zemlja i navodna žrtva jugoslovenske politike imala da preuzme antijugoslovenski barjak. U Albaniji je počelo spaljivanje Titovih slika i fizičko maltretiranje jugoslovenskih stručnjaka.

... Sve je ovo dovelo do situacije da su oba društva svojim radom i svojom društvenom politikom dokazala da ne ispunjavaju zadatke zbog kojih su obrazovana. Umesto da pomognu ekonomskom razvoju Jugoslavije, umesto da doprinesu produbljenu prijateljskih odnosa između dve države, ona su jednovremeno postala kočnica razvoja jugoslovenske privrede i izvor diskusije i nesporazuma između dve zemlje...³

V. Dedijer, *Dokumenti 1948*, I, 210—211.

KP ENGLLESKE O REZOLUCIJI INFORMBIROA

London, 2. jula 1948.

Juče je održana sednica Političkog komiteta Komunističke partije Engleske, na kojoj je razmatrana rezolucija Informbiroa o stanju u Komunističkoj partiji Jugoslavije. Doneta je odluka u kojoj se kaže: „Razmotrivši rezoluciju Informbiroa komunistička partija Engleske jednoglasno podržava tu rezoluciju. Politički komitet veruje da će članstvo Komunističke partije Jugoslavije ispraviti greške svoga rukovodstva i odazvati se predlogu bratskih komunističkih partija da izvrši sve neophodne izmene radi ostvarivanja principa marksizma-lenjinizma u politici i praksi Komunističke partije Jugoslavije.

C. Štrbac, n. d., 344.

AMBASADA FNR JUGOSLAVIJE U SSSR — MINISTARSTVU INOSTRANIH POSLOVA SSSR

Moskva, 6. jula 1948.

... Vlada FNRJ je saznala da u Sovjetskom Savezu, a naročito t građanskim i vojnim učilištima u kojima se obučavaju građani FNRJ a takođe i u drugim sovjetskim ustanovama u kojima se nalaze građani FNRJ na radu, sovjetski organi istupaju jednostrano i kleveću političke rukovodioce i državnike FNRJ, a naročito pretsednika Vlade FNR. maršala Jugoslavije J. B. Tita.

Vlada FNRJ takođe je saznala za slučajeve kada su pojedina licé ili grupe jugoslovenskih građana bili prisiljavani ili obmanjivani oc strane sovjetskih organa s ciljem da se primoraju da izmene svoj odno: prema rukovodiocima FNRJ, pri čemu se jugoslovenskim građanima ni je dozvoljavalo da brane svoje gledište.

Od mnogobrojnih slučajeva, koji su joj poznati, Vlada FNRJ na vodi sledeće:

29 juna u Moskovskoj vojno-političkoj akademiji „Lenjin" potpu kovnik Busehin zahtevao je pojedinačno od svakog slušaoca, građani na FNRJ, da se izjasni za Rezoluciju Informbiroa.

³ SSSR je počeo primenjivati ekonomske sankcije protiv Jugoslavij koje su se pretvorile u najgrublju ekonomsku blokadu. Protokol o ekonomsko razmeni predviđao je smanjenje razmene robe za osam puta u poređenju s 1948. Jugoslovenska vlada nije pozvana ni na osnivačku konferenciju Saveta z ekonomsku pomoć (SEV), koja je održana februara 1949. Učešće je uslovljen zahtevom da se Jugoslavija odrekne „neprijateljske politike prema SSSR-u zemljama narodne demokratije i vrati ranijoj politici prijateljstva”.

Istoga dana potpukovnik Boroda u istoj Akademiji rekao je jugoslovenskim slušaocima Akademije da je ponašanje maršala Tita — Lapoleonstvo, trockizam i buharinizam.

30 juna predavač na katedri marksizma-lenjinizma Lenjingradskog emisko-tehnološkog instituta, Ostrovski, zahtevao je od studenata tog nstituta, građanina FNRJ, Desković Ivana da se pismenim putem izjani u vezi Rezolucije Informacionog biroa.

1 jula predavač na katedri marksizma-lenjinizma Lenjingradskog nstituta saobraćaja, Ivan Dikov, rekao je jugoslovenskom studentu Vajanu Bogdanu da su Musolini, Čang Kaj-Šek i Tito jedno te isto.

1 jula načelnik Moskovske vojno-političke akademije „Lenjin“, general-major Kovaljevski, rekao je jugoslovenskim slušaocima Akademije; da u Jugoslaviji može doći i do barikada i seljačkih ustanaka ako' adašnji rukovodioci ne budu smenjeni.

1 jula načelnik balkanskog oteka Radio-komiteta u Moskvi, Ovarov, pribegavši obmani, pozvao je u Radio-komitet studenta Moskovskog instituta energetike, građanina FNRJ Stojanovski Mila i, takođe pum obmane, pokušao je da ga primora da prevede na makedonski jek i prenese preko moskovskog radia tekst Rezolucije Informacionog iroa.

4 jula zamenik načelnika Politodela Vojne akademije „Frunze“ general-major Belik pozvao je potpukovnika Jugoslovenske armije slušača Akademije Krunić Uroša i zahtevao od njega da se izjasni za Rezoluciju Informacionog biroa, obmanjujući ga da su se svi ostali slušaoci ostalim akademijama u SSSR već izjasnili za Rezoluciju.

4 jula sekretar partiske organizacije specijalnog fakulteta Vojne iademije „Frunze“ pukovnik Korjagin, u razgovoru s jugoslovenskim ušaocima Akademije, prebacivao im je da su oni za Tita zbog toga jer n je on dao činove.

5 jula načelnik Vojno-političke akademije „Lenjin“, general-major kovaljevski rekao je majoru Jugoslovenske armije Kosanoviću, kada se vaj nije saglasio sa Rezolucijom Informacionog biroa, da će se rukodioci Akademije boriti za to da nijedan slušalac, građanin FNRJ, ne iđe iz Akademije dotle, dok se ne saglasi sa Rezolucijom Informacionog biroa.

Navedeni slučajevi, kao i niz drugih, ukazuju na to, da se za grane FNRJ namerno i organizovano stvara takvo stanje u kojem je njih 3v dalji boravak u SSSR nemoguć. Zato je Vlada FNRJ rešila da poive u Jugoslaviju sve svoje građane iz SSSR. Vlada FNRJ ima u vidu: udente, aspirante, sve slušaoce i kursiste vojnih akademija i učilišta, djučujući i učenike suvorovskih učilišta, ranjenike, bolesne, građane MRJ koji rade u Radio-komitetu u Moskvi, a takođe i u ostalim sovjetskim ustanovama.

Vlada FNRJ izražava svoju spremnost da u najkraćem roku uredi Ta nerešena finansijska pitanja u vezi Sporazuma o školovanju jugoslovenskih građana u SSSR.

Vlada FNRJ izražava svoju duboku bratsku zahvalnost Vladi SSSR t pomoć ukazanu u obučavanju i lečenju građana FNRJ.

Ambasada FNRJ ima čast da zamoli Ministarstvo inostranih posya SSSR da s gore izloženim rešenjem Vlade FNRJ upozna Vladu SSR. Istovremeno Ambasada moli Ministarstvo inostranih poslova

SSSR za dejstvo kôd sovjetske Vlade da sovjetski organi preduzmu potrebne mere i ukažu Ambasadi neophodnu pomoć u što bržem otpremanju građana FNRJ u Jugoslaviju.⁴

Bela knjiga, o agresivnim postupcima Vlada SSSR, Poljske, Cehoslovačke, Mađarske, Rumunije, Bugarske i Albanije prema Jugoslaviji, Beograd, 1951, 73—74.

KP URUGVAJA O REZOLUCIJI INFORMBIOA

Njujork, 10. jula 1948.

Radio Montevideo saopštio je da je Komunistička partija Urugvaja objavila izjavu u kojoj odobrava saopštenje Informbioa komunističkih partija o stanju u Komunističkoj partiji Jugoslavije.

C. Štrbac, n. d., 344

CENTRALNI KOMITET KOMUNISTIČKE PARTIJE KINE PRIHVATIO JE REZOLUCIJU INFORMBIOA KOMUNISTIČKIH PARTIJA O I STANJU U KOMUNISTIČKOJ PARTIJI JUGOSLAVIJE

Severni Sensi, 12. jula 1948.

Kako prenosi agencija Sinhua, 10. jula Centralni komitet Komunističke partije Kine doneo je odluku u kojoj u potpunosti prihvata rezoluciju o stanju u Komunističkoj partiji Jugoslavije, usvojenu na savetovanju Informbioa komunističkih partija.

Sazivanje savetovanja Informbioa i usvajanje rezolucije, kaže se u odluci CK Komunističke partije Kine, predstavlja dužnost bratskih komunističkih partija koju su one izvršile u ime odbrane principa marksizma-lenjinizma i revolucionarnog cilja radničke klase i naroda svih zemalja.

Rezolucija odlučno osuđuje izdajničku i pogrešnu politiku rukovodilaca Komunističke partije Jugoslavije.

Isto, 345.

⁴ Na Univerzitetu u Moskvi nalazilo se preko 460 naših studenata. Nekoliko hiljada Jugoslovena je bilo na sovjetskim vojnim akademijama i univerzitetima u Moskvi, Lenjingradu, Sverdlovsku, Kijevu i drugim gradovima. Započeo je žestok pritisak da se izjasne za Rezoluciju IB-a. Jugoslovenima je bila onemogućena veza sa Ambasadom FNRJ u Moskvi, kao i dobijanje jugoslovenske štampe. General Radivoje Jovanović je otvoreno odbio da prisustvuje partijskom sastanku na kome se blatila njegova zemlja, kao i drugi rukovodioci, oficiri, pitonici i studenti. Da bi se privoleli da prihvate Rezoluciju IB-a nudaeni su im činovi, položaji i druge privilegije posle rušenja Tita. Širene su dezinformacije o pobuni u Jugoslaviji, rušenju spomenika zahvalnosti Crvenoj armiji, potcenjivanju SSSR-a i napadima na Staljina.

U vreme objavljivanja Rezolucije IB u SSSR-u se školovalo 6.000 vojnih lica iz Jugoslavije, među kojima i general-lajtnant Arso Jovanović. U SSSR-u je ostalo 187 oficira, 163 vojna pitonica i 63 „suvorovca“, ratne siročadi koja se školovala u SSSR-u. U emigraciji se našlo 4.928 ljudi (oko 1.000 je odranije živelo na Istoku, oko 1.500 se nalazilo na službi u socijalističkim zemljama ili na školovanju, dok je oko 2.400 emigriralo posle rezolucije IB — Dragan Marković, *Istina o Golom otoku*, Beograd, 1987.

**CENTRALNI KOMITET KOMUNISTIČKE PARTIJE BELGIJE
PRIHVATIO JE ODLUKU INFORMBIROA
KOMUNISTIČKIH PARTIJA**

Moskva, 14. jula 1948.

Brisel, 13. jula (TASS). Centralni komitet Komunističke partije Belgije sastao se 10—11. jula. U objavljenom kominikeu iznosi se da je Centralni komitet saslušao referat generalnog sekretara Komunističke partije Belgije Edgara Laimana o stanju u Komunističkoj partiji Jugoslavije. Posle svestrane diskusije o navedenom pitanju, Centralni komitet je jednoglasno doneo odluku u kojoj se kaže:

„Centralni komitet Komunističke partije Belgije potpuno se slaže sa rezolucijom Informbiroa komunističkih partija o stanju u Komunističkoj partiji Jugoslavije. Centralni komitet smatra da su sadašnji rukovodioci Komunističke partije Jugoslavije načinili neoprostivu grešku svojim neprijateljskim postupcima prema Komunističkoj partiji SSSR. Centralni komitet podseća da je od trenutka svoga nastajanja sovjetska država uvek igrala važnu ulogu u borbi naroda za njihovu nacionalnu nezavisnost, za očuvanje mira, za izgradnju socijalizma i da svaki pokušaj udaljavanja od SSSR može samo da oslabi front demokratije i mira i da ide jedino u prilog imperijalističkim državama.

Centralni komitet osuđuje opakoo potcenjivanje rukovodilaca Komunističke partije Jugoslavije uloge radničke klase i njene avangarde — Komunističke partije u borbi za zaštitu mira, demokratije i socijalnog progresa. Centralni komitet smatra da će stav koji su jednoglasno prihvatile komunističke partije svih zemalja omogućiti doslednim članovima Komunističke partije Jugoslavije da isprave učinjene greške.”

Centralni komitet je ubeđen, kaže se u odluci, da će rezolucija Informbiroa komunističkih partija pomoći Komunističkoj partiji Belgije da poboljša svoju delatnost i učvrsti svoje pozicije. Centralni komitet preduzeo je niz mera za poboljšanje delatnosti Partije. Centralni komitet Komunističke partije Belgije odbio je da pošalje svoje predstavnike na kongres Komunističke partije Jugoslavije.

Brisel, 13. jula (TASS). Kako saopštava list *Drapo ruž*, juče je održan zajednički sastanak članova briselske federacije Komunističke partije Belgije. Generalni sekretar Lalman podneo je na sastanku referat o rezultatima poslednjeg zasedanja Centralnog komiteta Komunističke partije i upoznao članove partije sa rezolucijom Informbiroa komunističkih partija o stanju u Komunističkoj partiji Jugoslavije.

U prihvaćenoj rezoluciji učesnici sastanka su jednoglasno podržali odluku Informbiroa komunističkih partija o stanju u Komunističkoj partiji Jugoslavije.

Isto, Mb—7.

SAOPSTENJE MINISTARSTVA UNUTRAŠNJIH POSLOVA FNRJ

Beograd, 18. avgusta 1948.

U noći između 11 i 12 avgusta ove godine, u jedan čas posle ponoći, u reonu sreza Vršac, preko jugoslovensko-rumunske granice pokušala su da pređu u Rumuniju tri lica. Pogranični stražar — milicioner, koji se na tom graničnom oteku nalazio zaklonjen, primetio je

četiri osobe kako ubrzanim korakom idu prema granici. Kada je o tome stražar htio da upozori komandira straže, jedan od trojice, koji su hteli da pređu granicu, potrgao je revolver i ispalio metak na stražara. U samoodbrani, stražar je upotrebio oružje i na mestu ubio dva lica, dok su se druga dva lica dala u bekstvo u pravcu rumunske granice, ali je jedno pre prelaza uhvaćeno. Prilikom identifikovanja pokazalo se da je jedan od ubijenih general-pukovnik Arso Jovanović, drugi ubijeni je upravnik državnog dobra Sočice Svetolik Arabjac, za koga se ustanovilo da nije ništa znao o tome da navedena tri lica nameravaju da pobegnu preko granice. Treće lice, koje je verovatno uspeo da prebegne preko granice, jeste pukovnik Vlado Dapčević, a četvrto lice, koje je uhvaćeno, jeste general-major Branko Petričević.

Kao što se kasnije utvrdilo, general-pukovnik Arso Jovanović, general-major Branko Petričević i pukovnik Vlado Dapčević došli su 11 avgusta oko 22 časa na dobro Sočice pod izgovorom da idu u lov na divlje svinje. Međutim, prema priznanju uhvaćenog general-majora Branka Petričevića, oni su napravili plan da pobegnu preko granice u Rumuniju, a upravnik dobra uzeli su za vodiča ka granici, objašnjavajući mu da će prvo izvršiti kontrolu obezbeđenja granice.®

Borba, 18. avgust 1948.

**VLADA SAVEZA SOVJETSKIH SOCIJALISTIČKIH REPUBLIKA —
MOSKVA VLADI FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE
JUGOSLAVIJE — BEOGRAD**

Moskva, 18. avgusta 1949.

U čemu se onda sastoji stvarni razlog progona sovjetskih građana od strane jugoslovenske Vlade? Stvarni razlog progona sovjetskih građana ne sastoji se u tome što su sovjetski građani bili emigranti u prošlosti, nego u tome što su oni pristalice prijateljskih odnosa između SSSR i Jugoslavije, što se oni negativno odnose prema današnjoj neprijateljskoj politici jugoslovenske Vlade prema Sovjetskom Savezu. Stvarni razlog progona sovjetskih građana sastoji se u tome što oni zajedno sa svim patriotima Jugoslavije ne odobravaju svima poznato nedopustivo ponašanje jugoslovenske Vlade, koja je dezertirala iz tabora demokratije i socijalizma u tabor međunarodnog kapitala, koja nastoji sada da što više napakosti Sovjetskom Savezu da bi za sebe zaslužila pohvalu pretstavnik međunarodnog kapitala i na tome napravila sebi karijeru. Baš zbog toga, a ne zbog emigrantske prošlosti, jugoslovenska Vlada proganja sovjetske građane. Baš zbog toga, i ni zbog čega drugog, proganjaju se i bacaju u zatvore hiljade jugoslovenskih patriota.

Jugoslovenska Vlada je sama bila prinuđena da to prizna u svojoj noti. Osećajući neosnovanost optužbi zasnovanih na emigrantskoj prošlosti, jugoslovenska Vlada u svojoj noti izgovara se da postoji još jedna druga optužba koja se sastoji u tome što se izvesni uhapšeni sovjetski građani negativno odnose prema postojećem režimu u Jugoslaviji, što

⁵ Prilikom objavljivanja rezolucije IB-a za nju se izjasnio Radonja Golubović, ambasador Jugoslavije u Rumuniji. Do pokušaja bekstva preko granice grupe sa general-lajtnantom Arsom Jovanovićem došlo je u vreme međunarodne konferencije o Dunavu koja se održavala u Beogradu. Postoje pretpostavke da je Jovanović nameravao da u Rumuniji obrazuje „vladu“ koja bi proglasila ilegitimnim organe FNRJ.

oni simpatišu poznatu Rezoluciju Informbiroa komunističkih partija (Kominforma) i da potpomažu njeno širenje. Ali kakva je to optužba? Takva optužba pretstavlja optužbu uperenu ne toliko protiv uhapšenih sovjetskih građana, koliko protiv postojećeg političkog režima u Jugoslaviji. Činjenica što jugoslovenska Vlada ističe takve optužbe dokazuje kakav politički režim sada vlada u Jugoslaviji. Ta ni u jednoj zemlji, sem u zemljama sa fašističkim režimom, ne smatra se za zločin slobodno izražavanje demokratskih pogleda. U današnjoj Jugoslaviji to, dakle, služi kao razlog za protivzakonito hapšenje i nemilosrdan obračun sa ljudima koji kritikuju fašističko uređenje u Jugoslaviji.

Jugoslovenska Vlada, osjećajući neubedljivost i lažnost takvog argumenta, radi toga da bi pridala takvom argumentu izgled ubedljivosti, lažno pripisuje nekim uhapšenima „propagandu nasilnog zbacivanja državnog poretka u Jugoslaviji“, vezujući to za Rezoluciju Kominforma. Takve izmišljotine, međutim, pretstavljaju otvorenu provokaciju i klevetu. U Rezoluciji Kominforma nema ni jedne reči niti o „propagandi za zbacivanje državnog uređenja u Jugoslaviji“, niti o „nasilnim“ merama za menjanje tog poretka. Rezolucija Kominforma, koja je izdata uoči partiskog kongresa u Jugoslaviji, i koja kao da se obraća Kongresu, kaže: „Informbiro ne sumnja da u nedrima Komunističke partije Jugoslavije postoji dovoljno zdravih elemenata, vernih marksizmu-lenjinizmu, vernih internacionalističkim tradicijama Kompartije Jugoslavije, vernih jedinstvenom socijalističkom frontu. Zadatak ovih zdravih snaga KPJ sastoji se u tome da primoraju svoje današnje rukovodiocce da otvoreno i pošteno priznaju svoje greške i da ih isprave, da prekinu sa nacionalizmom, da se vrate internacionalizmu i da svestrano jačaju jedinstveni socijalistički front protiv imperijalizma ili pak, ako se današnji rukovodioci KPJ pokažu nesposobni za to — da ih smene i postave novo internacionalističko rukovodstvo KPJ. Informbiro ne sumnja da će KPJ umeti da izvrši ovaj časni zadatak.

Kao što se vidi u Rezoluciji nema ni jedne reči o svrgavanju, a još manje o nasilnom svrgavanju državnog uređenja u Jugoslaviji. U Rezoluciji se govori samo o tome da komunisti Jugoslavije primoraju postojeće rukovodstvo Komunističke partije Jugoslavije da promeni kurs politike, ili, ako im to ne uspe, da obnove rukovodstvo KPJ, da izaberu novo rukovodstvo.

U Evropi postoje samo dve vlade: grčka i španska. Vlada Caldarisa i Vlada Franka, koje smatraju Rezoluciju Kominforma kao „zločinački letak“. Obe ove vlade su fašističke. Kako izgleda, jugoslovenska Vlada pretstavlja treću takvu vladu, koja takođe smatra Rezoluciju Kominforma kao „zločinački letak“, smatrajući njeno širenje, pa čak upoznavanje sa njom, dovoljnim razlogom za to da se hiljade ljudi bacaju u tamnice. Zar nije jasno da ova podudarnost nije slučajna?

Međutim, sovjetska Vlada je obavezna da kaže istinu o današnjem režimu u Jugoslaviji, čak i u slučaju ako ta istina „vređa“ nekoga i bode mu oči.

Treba se samo zagledati u sve ono što se sada događa u Jugoslaviji pa da uopšte ne ostane sumnje u to da ni o kakvoj narodnoj vlasti i ni o kakvom demokratskom i socijalističkom uređenju u Jugoslaviji sada ne može biti ni govora.

Zaista, o kakvom socijalističkom uređenju u Jugoslaviji može da se govori kada je zemlja stavljena pod kontrolu stranog kapitala, a ru-

kovodstvo Kompartije Jugoslavije nalazi se u ratnom stanju sa komunističkim partijama celog sveta?

O kakvom se demokratskom karakteru vlasti može govoriti kada u celoj Jugoslaviji vladaju gestapovslci metodi uprave, kada se proganja svako slobodno izražavanje misli, kada se gaze čovečanska prava,, kada su jugoslovenski zatvori pretrpani pristalicama socijalističkog tabora, kada je Komunistička partija Jugoslavije pretvorena u otek političke policije koja je potčinjena šefu policije Rankoviću?

Jasno je da izjave jugoslovenske Vlade o socijalističkoj izgradnji, koja se tobože sprovodi u Jugoslaviji, ne vrede više nego što su vredele slične izjave koje je u svoje vreme davao Hitler i Musolini.

Jugoslovenska Vlada pokušava da govori o nekom mešanju sovjetske Vlade u unutrašnje stvari Jugoslavije. Ona pretstavlja stvar na takav način kao da sovjetska Vlada ne priznaje jugoslovenskoj Vladi pravo da poziva na odgovornost sovjetske građane koji su krivi za izvršenje nekih zločina. Ali ova tvrdnja jugoslovenske Vlade je lišena svakog osnova, jer se ovde ne radi o proganjanju sovjetskih građana za dela koja predstavljaju kršenje zakona već o tome da jugoslovenska Vlada proganja sovjetske građane koji nisu izvršili nikakve zločine i koji se proganjaju samo zato što izražavaju demokratske poglede i predstavljaju pristalice prijateljskih odnosa između sovjetskog naroda i naroda Jugoslavije.

Jugoslovenska Vlada, kako izgleda, namerava i dalje da produži praksu nečovečnog postupanja sa sovjetskim građanima, praksu protivzakonitog hapšenja i prebijanja, praksu ismevanja sovjetskih građana. Jugoslovenska Vlada, kako izgleda, ne namerava da pozove na odgovornost krivce-nosioc fašističke prakse. Ako to odgovara istini, onda sovjetska Vlada smatra za potrebno da izjavi, da se ona neće pomiriti sa takvim stanjem stvari i da će biti primorana da pribegne drugim efikasnim sredstvima, neophodnim da se zaštite prava i interesi sovjetskih građana u Jugoslaviji i da pozove na red fašističke nasilnike koji su prekorlačili sve granice.⁶

Bela knjiga o agresivnim postupcima vlade SSSR, Poljske, čehoslovačke, Mađarske, Rumunije, Bugarske i Albanije prema Jugoslaviji, 112—

⁶ Sovjetska nota je imala ultimativne tonove; iza nje su se sagledavale realne opasnosti, jer su se u blizini jugoslovenskih granica nalazile sovjetske trupe (prostor Segedin—Baja i okolina Temišvara). Vlada FNRJ je odlučila, iako su belogardejci (za čije se puštanje zalagala vlada SSSR-a) učestvovali u špijunskom ratu protiv Jugoslavije — da izbegne dalje zaoštavanje odnosa sa sovjetskom vladom i da izruči SSSR-u tražene sovjetske građane (bivši belogardejci su ranije bili primili sovjetsko državljanstvo). Istovremeno je ponovila gotovost da sporna pitanja rešava sporazumno.

S. Vukmanović Tempo navxči da je sovjetska nota povodom hapšenja bivših belogardejaca, sovjetskih državljana, koji su delovali protiv Jugoslavije bila puna zloslutnih tonova. Neuobičajenim načinom predaje ove note (u tri časa ujutru vrataru Ministarstva inostranih poslova) još više je podizana temperatura u međusobnim odnosima. Jugoslavija je odlučila da izvede velike vojne manevre u graničnim predelima zemalja „narodnih demokratija“. Povlačena su postrojenja i hrana iz Vojvodine u zaleđe zemlje. Izdaci za narodnu odbranu iznosili su 25%o nacionalnog dohotka.

Prema S. Vukmanoviću, aprila 1949. je na jugoslovenskim granicama bilo koncentrisano 7 divizija socijalističkih zemalja. Tada se počelo intenzivno pripremati za odbranu od eventualnog napada. Obrazovan je Vrhovni štab partijskih odreda kome se na čelu nalazio Vukmanović. Došlo je i do decentralizacije stanovanja rukovodećeg kadra smeštenog uglavnom na Dedinju. Pojačana je propaganda protiv atomske bombe.

Njujork, 24. septembra, 1949.

Konkretni postupci SSSR prema Jugoslaviji govore o tome da Vlada SSSR nije uvek tumač savremenih težnji pristalica mira i demokratije. Mi uvažavamo pozitivne i napredne stavove Vlade SSSR u korist mira i miroljubive saradnje među narodima, kojima smo davali i kojima ćemo davati svoju podršku, ali mi ne možemo a da istovremeno kod nje u nizu pitanja ne konstatujemo duboko razmimoilaženje između reči i dela, što je naročito došlo do izražaja u odnosima SSSR prema FNRJ. Ne može se govoriti o nemešanju u unutrašnje stvari drugih država, a istovremeno zauzimati takav stav kakav danas zauzima Vlada SSSR prema jednoj vladi nezavisne zemlje, kao što je Jugoslavija. Ne može se govoriti o miroljubivosti a istovremeno obasipati Jugoslaviju takvim pretnjama, kako to čini Vlada SSSR.

Sve to dobija naročiti značaj, kada se uzme u obzir da ona zauzima takav stav prema jednoj zemlji za koju, kako sovjetska vlada tako i čitav svet znaju da ne uživa podršku nikakvih blokova, da nije zaključivala nikakve tajne paktove, niti stupila u bilo kakve vojne obaveze sa bilo kojim protivnicima SSSR. Očigledno zbog toga sovjetska vlada i smatra da može da upotrebljava prema njoj takve neobične metode „diplomatik“ kakve su u istoriji potpuno nepoznate i čije otkriće svakako ne služi na čast Vladi SSSR.

Ali narodi Jugoslavije, koji su svojim sopstvenim snagama i vanredno teškim žrtvama u uslovima Drugog svetskog rata izvojevali sebi nacionalno i socijalno oslobođenje, žele da u svojoj zemlji urede socijalistički život na svoj način, jer su uvereni da je to ne samo u njihovom sopstvenom interesu, nego i u interesu ravnopravne saradnje među narodima, u interesu mira i napretka čovečanstva. Oni to žele zbog toga što cene sve ostale narode, što cene njihovu kulturu, istoriju, njihovo pravo da žive i da se razvijaju kao ravnopravni narodi, njihovo pravo da daju svoj doprinos stvari opšteg napretka čovečanstva.

Kao i uvek u sličnim slučajevima u istoriji, i ovde se zamagljuje prava ideja i materijalna suština spora, a uz pratnju nezapamćene hajke kleveta i laži, hajke kakvoj se teško može naći primer u istoriji, vrši se na našu zemlju pritisak svim mogućim sredstvima da se podvrgne tuđim begemonističkim tendencijama. Organizuje se ekonomski pritisak koji se razvio do gotovo potpune ekonomske blokade Jugoslavije od strane istočnoevropskih zemalja, pa se, zatim, dugačkim i neuobičajenim notama i otvorenim pretnjama pokušava uticati na ljude slabili nerava u našoj zemlji, a sve to se dopunjava demonstrativnim kretanjem trupa i mnogobrojnim graničnim incidentima. Dovoljno je pomenuti da je samo u roku, od 1 jula 1948 pa do 1 septembra ove godine zabeleženo 219 oružanih incidenata izazvanih od strane Albanije, Bugarske, Rumunije i Mađarske, a uz to i 69 povreda našeg vazdušnog prostora. Dalje, rukovodstvo Demokratske armije Grčke upotrebljava se da bi se sadašnji položaj u Grčkoj iskoristio za političko klevetanje Jugoslavije, to jest zemlje koja je do juče bila napadana zbog svojih simpatija za taj pokret. Organizuje se značajan deo štampe, radija i tako dalje u čitavom svetu da širi najprljavije izmišljotine i psovke na ra-

čurj naše zemlje. Pored svega toga još se organizuju provokatorski procesi, kao što je proces Rajka u Mađarskoj koji po svojoj makijavelističkoj fantaziji u pogledu optužbi protiv Jugoslavije zauzima posebno mesto u istoriji međunarodnih provokacija. Tu se, bez ikakvih skrupula i čak bez naročitog napora da se lažima da uverljiviji spoljni izgled ili da se zaglade očigledne kontradikcije, bacaju čitavom svetu u lice takve prljave izmišljotine da bi se oklevetala Jugoslavija, da se čovek mora zaprepaštiti nad moralnim likom organizatora takvih mračnih i prljavih lakrdija. Ali sve to je organizatorima ovog procesa bilo potrebno da bi „dokazali“ kako je Jugoslavija agresivna zemlja, koja je pripremila ništa manje nego oružanu invaziju protiv svih narodno-demokratskih zemalja. Time se i hoće opravdati agresivni pritisak koji se danas vrši na Jugoslaviju.

Gospodin Višinski nije o svemu tome rekao ni jednu jedinu reč, iako se svetska *javnost* time bavi mesecima. Međutim, jugoslovenska delegacija ne smatra da može ćutati o tom pitanju, jer se ono u suštini javno pokazalo ne kao pitanje nekog površnog „ideološkog spora“, nego kao pitanje hegemonističkih tendencija prema našoj zemlji, to jest prema jednoj nezavisnoj zemlji, koja nikoga ne ugrožava i nikome ne pretili nego izgrađuje socijalističku privredu i zato joj ne treba ništa drugo nego mir.

Braneći svoju nezavisnost i boreći se za ravnopravne odnose među narodima, narodi Jugoslavije se ustvari bore za uslov ljudskog napretka, naime za prava svakog naroda da nesmetano razvija svoje stvaralačke snage. Oni, pritom, ne polaze od nekog egoističkog, uskog nacionalizma, od nekog otsustva želje za saradnjom sa drugim narodima niti od neke apsurdne uverenosti da bilo koji narod može da živi odvojen od ostalog čovečanstva, nego zbog toga što su svesni da napredak čovečanstva ne može ići drugim putem nego sve širim oslobađanjem stvaralačkih energija naroda, a to se može postići samo oslobađanjem naroda od svake vrste tuđe hegemonije. A to je istovremeno i jedini put ka istinski ravnopravnoj međunarodnoj saradnji, ka čvrstom miru.

Gospodin Višinski je u svome govoru oštro osudio kako huškanje na rat tako i politiku upotrebljavanja ratnih pretnji. On je, takođe, naglasio da Vlada SSSR uvek ostaje pristalica ravnopravnosti među državama. On je u tom duhu predložio i rezoluciju ovoj skupštini, u kojoj Vlada SSSR naročito ističe svoju privrženost rešenju svih sporova mirnim sredstvima. Međutim, jugoslovenska delegacija mora istaći da je Vlada SSSR obavezna da taj svoj stav pre svega u praksi primeni tamo gde se ne nalazi ni u kakvom bloku, koja nikoga ne ugrožava i koja geografski nije daleko od SSSR, to jest prema FNRJ. To utoliko pre što je gospodin Višinski u svom govoru pred Skupštinom ponovo naglasio da SSSR želi miroljubivu saradnju na ravnopravnoj osnovi da svim onim zemljama koje hoće da saraduju pod istim uslovima. Jugoslovenska delegacija želi da istakne da je Jugoslavija zainteresovana baš za takvu saradnju i zato je na nju uvek spremna.

Na kraju hteo bih se dotaći još poslednjeg predloga koji je sovjetska delegacija podnela Skupštini. Kao i prema svakom predlogu u pravcu učvršćenja mira, jugoslovenska delegacija suštinski zauzima pozitivan stav i prema tom predlogu. Međutim, jugoslovenska delegacija smatra da će predloženi pakt moći zaista biti ozbiljan doprinos stvari mira samo ako on bude otvoren pristupanju svim onim državama koje to

budu želele, jer u pitanju mira zainteresovane su sve države, kako velike tako i male.

Mi smo daleko od toga da ne računamo sa stvarnom ulogom koju danas igraju velike države u životu čovečanstva, a pogotovu u pitanju obezbeđenja mira. Ali mi smatramo ravnopravnu saradnju manjih zemalja u svim naporima za učvršćenje mira neophodnim uslovom da mir bude ne samo mir za velike sile, nego i mir ravnopravnih naroda, mir za sve a ne samo za one koji imaju u svojim rukama najviše sile.

Borba, 25. septembar 1949.

MINISTARSTVO INOSTRANIH POSLOVA SSSR VLADI FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

Moskva, 28. septembra 1949.

U toku sudskog procesa, završenog 24 septembra t. g. u Budimpešti, protiv državnog zločinca i špijuna Rajka i njegovih saučesnika, koji su bili ujedno i agenti jugoslovenske Vlade, otkrilo se da jugoslovenska vlada već duže vremena vodi krajnje neprijateljsku i podrivačku delatnost protiv Sovjetskog Saveza, licemerno maskiranu lažnim izjavama o „prijateljstvu“ sa Sovjetskim Savezom.

Sudski proces u Budimpešti takođe je pokazao da su rukovodioci jugoslovenske Vlade vodili i da produžavaju da vode svoju neprijateljsku i podrivačku delatnost protiv SSSR ne samo po svojoj sopstvenoj inicijativi već i po direktnim zadacima inostranih imperijalističkih krugova.

Fakta otkrivena na ovom procesu pokazala su dalje da se sadašnja jugoslovenska Vlada nalazi u potpunoj zavisnosti od inostranih imperijalističkih krugova i da se pretvorila u sredstvo njihove agresivne politike, što je trebalo da dovede, i stvarno je dovelo, do likvidacije samostalnosti i nezavisnosti jugoslovenske Republike.

Sve te činjenice svedoče o tome da je Ugovor o prijateljstvu, uzajamnoj pomoći i posieratnoj saradnji između SSSR i Jugoslavije, zaključen 11 aprila 1945 godine, sadašnja jugoslovenska Vlada grubo pogazila i rastrgla u parčad.

Na osnovu gore iznesenog, sovjetska Vlada izjavljuje da se Sovjetski Savez od sada smatra oslobođenim obaveza koje proističu iz pomenutog Ugovora.⁷

Po nalogu Vlade SSSR
Zamenik ministra inostranih poslova
A. Gromiko

Bela knjiga o agresivnim postupcima vlade SSSR, Poljske, Čehoslovačke, Mađarske, Rumunije, Bugarske i Albanije prema Jugoslaviji, 126.

⁷ Sovjetski Savez je protiv Jugoslavije iskoristio materijale sa insceniranog procesa istaknutom mađarskom komunisti Laslu Rajku. Ona je optužena da ^v°di prevratničku akciju protiv SSSR-a i da je sredstvo agresivne politike imperijalističkih krugova. Jednostrani raskid ugovora o prijateljstvu, uzajamnoj pomoći i posieratnoj saradnji sledile su i druge socijalističke zemlje. Zbog neprijateljstva NR Albanije prema FNRJ ova je 12. novembra 1949. izjavila da se smatra oslobođenom obaveza iz Ugovora o prijateljstvu i uzajamnoj pomoći između dve zemlje iz 1946. godine.

Na sovjetsko otkazivanje Ugovora o prijateljstvu, uzajamnoj pomoći i saradnji uticalo je i istupanje E. Kardelja na Četvrtom zasedanju Generalne

ODLUKA VLADE FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE
JUGOSLAVIJE O PRIZNANJU CENTRALNE VLADE
NARODNE REPUBLIKE KINE

Beograd, 5. oktobra 1949.

Osnivanje Kineske Narodne Republike i obrazovanje Centralne narodne vlade Kine pozdravljaju narodi Jugoslavije.

Narodi naše zemlje znaju da je taj događaj od istoriske važnosti, rezultat veličanstvenih pobeda kineskog naroda, da on znači ostvarenje zaista slobodne, istinski demokratske i nezavisne Kine i da predstavlja neocenjiv doprinos učvršćenju mira u svetu.

Vlada FNRJ, izražavajući težnje naroda Jugoslavije za ostvarenje prijateljskih odnosa sa kineskim narodom, duboko uverena da Centralna vlada Narodne Republike Kine izražava volju kineskog naroda — donela je odluku o priznanju Centralne vlade Narodne Republike Kine.⁸ *Borba*, 6. oktobar 1949.

IZBOR JUGOSLAVIJE U SAVET BEZBEDNOSTI

Njujork, 20. oktobra 1949.

Na jučerašnjoj plenarnoj sednici Generalne skupštine Ujedinjenih nacija na kojoj se kao prva tačka dnevnog reda nalazio izbor tri nestalna člana Saveta za period od dve godine, Jugoslavija je, pored Indije i Ekvadora izabrana u Savet bezbednosti.

Pre glasanja, šef sovjetske delegacije Višinski, suprotno odredbama Poslovnika koji izričito naglašava da pred samo glasanje niko ne sme da utiče na glasače, pokušao je da utiče na ishod glasanja. On je učinio poslednje napore da omete izbor Jugoslavije. Sa govornice Generalne skupštine Višinski je pozvao da se ne glasa za Jugoslaviju, navodeći poznati argument da bi izbor FNRJ u Savet bezbednosti tobože značio povredu „sporazuma među džentlmenima“, to jest između SAD i SSSR.

U prvom glasanju rezultati su bili sledeći: Ekvador je dobio 58 glasova, Indija 56, Jugoslavija 37, Cehoslovačka 20, Avganistan jedan i Filipini jedan glas. Za izbor delegata potrebna je dvotrećinska većina,

skupštine UN septembra 1949. u kome je navedeno kršenje principa Povelje od strane SSSR-a i zemalja narodne demokratije protiv Jugoslavije. Samo u periodu od 1. jula 1948. pa do 1. septembra 1949. zabeleženo je 219 incidenata izazvanih od strane Albanije, Bugarske, Rumunije i Mađarske, kao i 69 povreda vazdušnog prostora Jugoslavije. Sovjetska vlada je otkazala ugovor 28. septembra 1949, a Cehoslovačka poslednja, 4. oktobra 1949. Albanija je jednostrano raskinula privredne ugovore, sporazume i protokole već 1. jula 1949.

Bugarska vlada se rukovodila primerom SSSR-a koji su sledile zemlje „narodne demokratije“. BRP(k) je za napade na Jugoslaviju koristila ugovor potpisan u Evksinogradu jer je Jugoslavija navodno htela preko federacije da potičini Bugarsku i prevede je na stranu imperijalističkih snaga. Trajčo Kostov je osuđen na smrt kao jugoslovenski saveznik u politici potčinjavanja Bugarske.

⁸ Kineska partija se takođe nalazila među onim „komunističkim partijama koje su napadale KPJ. Liu Sao Ci je u moskovskoj „Pravdi“ juna 1949. napadao „antisovjetski“ stav „izdajničke nacionalističke Titove klike“. Po ovom kineskom rukovodiocu Rezolucija IB-a je pokazala da je KPJ „izdala stvar međunarodne solidarnosti trudenika i prešla na pozicije nacionalizma“. U Rezoluciji CK KP Kine o stanju u Komunističkoj partiji Jugoslavije se kaže da se Titova grupa „srozala u blato buržoaskog nacionalizma“. Rukovodeći se principijelnim razlozima, Jugoslovenska vlada je, preko svog ministra spoljnih poslova, obavestila 5. oktobra 1949. o priznanju Centralne vlade NR Kine ministra inostranih poslova NR Kine Cu En Laja.

koja iznosi 39 glasova. Prema tome u prvom glasanju za Savet bezbednosti izabrani su Ekvador i Indija. Zatim se prešlo na drugo glasanje koje je dalo sledeći rezultat: glasalo je 58 delegacija, od toga je Jugoslavija dobila 39, a čehoslovačka 19 glasova. Pošto je dobila potrebnu dvotrećinsku većinu od 39 glasova, Jugoslavija je izabrana u Savet bezbednosti. Prema tome tri nova člana u Savetu bezbednosti za period od sledeće dve godine su Jugoslavija, Ekvador i Indija.

Posle objavljivanja rezultata izbora, šef sovjetske delegacije Višinski ponovo je povredio pravilnik i sa govornice Generalne skupštine ponovo pokušao da dokaže da izbor Jugoslavije u Savet bezbednosti tobože pretstavlja povredu „sporazuma među džentlmenima“.

Pretsednik Generalne skupštine Romulo opomenuo je Višinskog da tim narušava pravila Poslovnika.⁹

Borba, 22. oktobar 1949.

NOTA VLADE FNRJ ALBANSKOJ VLADI

12. novembra 1949.

... Sprovođeći dosledno internacionalističku politiku bratstva i prijateljstva prema albanskom narodu, Vlada FNRJ, nastojeći da se u novim posleratnim uslovima pomogne svestrani razvitak NR Albanije, na traženje albanske Vlade, zaključila je niz ugovora od velikog značaja po obe zemlje, a naročito za Albaniju. Vlada FNRJ zaključila je s Albanijom 9 jula 1946 godine Ugovor o prijateljstvu i uzajamnoj pomoći i gotovo istovremeno Sporazum o privrednoj saradnji između FNRJ i Alba-

⁹ Tito je na sednici Sekretarijata (Tito, Kardelj, Ranković, Đilas) 2. oktobra 1949, u vezi sa izborom Jugoslavije u Savet bezbednosti, tražio da predlog rezolucije Jugoslavije o agresivnosti SSSR-a protiv Jugoslavije bude „blag i principijelan“, sa čime su se složili svi prisutni. Prema Titu, Jugoslavija je trebalo da ostane na principijelnoj poziciji i da glasa za „Istočnu Evropu“.

Sovjetska vlada je nastojala da spreči izbor Jugoslavije u Savet bezbednosti, nastojeći da se primeni „džentlmenški sporazum“. Ona je isticala da Jugoslavija ne može predstavljati Istočnu Evropu u Savetu bezbednosti. Čak su korišćene i pretnje sovjetskih diplomata da će se SSSR povući iz Saveta bezbednosti ukoliko Jugoslavija bude izabrana. Generalni sekretar UN Trigve Li upozoravao je predstavnike SAD da ne daju podršku Jugoslaviji za izbor za nestalnog člana Saveta bezbednosti jer bi to moglo dovesti do povlačenja SSSR-a iz organizacije. Izboru Jugoslavije suprotstavljala se i Vlada Velike Britanije sa svojim dominionima. Trigve Li je predlagao da se u dogovoru sa SSSR-om postigne kompromis na liniji izbora neke druge zemlje van istočnoevropskog regiona.

Odluka o kandidaturi Jugoslavije za nestalnog člana Saveta bezbednosti doneta je 30. avgusta 1949. na sednici Politbiroa CK KPJ. (Arhiv CK SKJ, 111/42.) J. Jovanović nabroja sledeće razloge za kandidaturu Jugoslavije za člana Saveta bezbednosti: da obelodani spor sa SSSR-om u OUN, da onemogućiti SSSR da izoluje Jugoslaviju u OUN, te da spreči da SSSR zadržava spor kao interni sovjetsko-jugoslovenski odnos. Sovjetska delegacija je upotrebila sve političke i pravne argumente da spreči jugoslovensku kandidaturu. A. J. Višinski se čak pozivao na tzv. džentlmenški sporazum triju velikih sila iz 1946, „po kome kriterijum iz čl. 23 Povelje o ravnopravnoj geografskoj raspodeli kandidata treba dopuniti prethodnim političkim sporazumom zemalja iz odgovarajućeg regiona“. Jugoslavija je izabrana na sednici Generalne skupštine 20. oktobra 1949, pored Indije i Ekvadora, s mandatom od 1. januara 1950. do 31. decembra 1951. godine. U prvom glasanju Jugoslavija nije prošla jer joj je za dvotrećinsku većinu nedostajao jedan glas (njen „sukandidat“ bila je čehoslovačka). Predstavnici Jugoslavije u Savetu bezbednosti bili su Aleš Bebler i Dura Ninčić, kao njegov zamenik. Višinski je izjavio da se Jugoslavija ne može smatrati predstavnikom istočnoevropskih zemalja, te da je njen izbor suprotan čl. 23 Povelje i da predstavlja „potkopavanje temelja saradnje u UN“. (J. Jovanović, n. d., 88)

nije. Na osnovu tih ugovora došlo je do sklapanja Ugovora o uskladvanju privrednih planova, carinskoj uniji i izjednačenju valute; zatim vencije o kulturnoj saradnji i niza drugih ugovora, sporazuma i protokola

Ocenjujući značaj jugoslovenske pomoći albanskom narodu i vezničkog Ugovora o prijateljstvu koji ga veže sa narodima Jugoslav pretsednik albanske Vlade Enver Hodža govorio je 5 oktobra 1947 dine sledeće: „Razmislite, drugovi i drugarice, kakva bi sudbina naš mali narod bez demokratske i prijateljske Jugoslavije- albaški narod ne bi imao slobodu koju ima danas, nego bi doživeo crne i mračnu sudbinu. Ovako se mora ocenjavati prijateljstvo, bratstvo i vez koji nas veže sa Titovom Jugoslavijom ...”

Iako se Jugoslavija nalazila u teškoj situaciji posle velikih ratnu razaranja, naročito u pogledu snabdevanja i ishrane, **Vlada** FNRJ najkritičnije vreme pritekla je u pomoć albanskom narodu. Samo u dini 1946 upućeno je u Albaniju 20.000 tona pšenice i kukuruza kao moć, bez traženja ikakve naknade, ne računajući druge velike pošilj preko i nakog toga, izvršene po sporazumima, a koje prelaze količinu 33.000 tona žita. FNRJ je davala žito albanskom narodu i uprkos pretizvana da će joj zbog toga biti ukinuta pomoć UfARRA. Kada je u okbru 1946 godine albanski narod zadesila katastrofalna poplavlja gradar FNRJ bili su opet ti koji su hitno pritekli u pomoć nastradalom albanskom stanovništvu. Svota od 52 miliona dinara, u kratko vreme kupljena kao pomoć postradalima, takođe pretstavlja jedan od primakakva se politika razvijanja prijateljstva prema albanskom narodu jila u FNRJ.

Albanski narod nije zaboravio i nikada neće da zaboravi pomoć koju je dobio od naroda i Vlade FNRJ u vremenu kada ifu Je ona bila najpotrebnija.

Pripremajući se za prelaz iz perioda obnove na Petogodišnji plan izgradnje socijalizma u Jugoslaviji, Vlada FNRJ prihvatila je želje i nastojanja albanske Vlade da Albaniji omogući zajednički put razvitka sa FNRJ, jer je on značio garantiju za brzu likvidaciju privredne zaoštalości Albanije. Vlada FNRJ je pri tome bila svesna kolika će velika sredstva biti potrebno pružiti Albaniji da bi se postigao njen privredni procvat. No, bez obzira na to, Vlada FNRJ sklopila je privredne ugovore s Albanijom, predviđenu pomoć Albaniji povezivala i usklađivala sa naporima naroda Jugoslavije u ostvarenju Petogodišnjeg plana razvitka FNRJ.

Sprovoedeći u život zaključene ugovore, Vlada FNRJ odobrila je Albaniji za 1947 godinu kredit od 2 milijarde dinara za nabavku različitog investicionog i drugog materijala potrebnog za izgradnju Albanije i povećanje životog standarda albanskog naroda. Taj je kredit predstavljao 56,73% od svih budžetskih prihoda Albanije. Za 1948 godinu odobren je Albaniji nov kredit u iznosu od 3 milijarde dinara. Ti su krediti odobreni Albaniji, a da Vlada FNRJ nije postavljala pitanje kada i pod kojim uslovima treba da budu vraćeni. Na osnovu odobrenih kredita Vlada FNRJ isporučila je Albaniji velike količine najrazličitije robe, između ostalog: lokomotive i železničke vagoni, kamione, automobila ribarske brodice, poljoprivredne mašine, instalacije i mašine za fabrike, gvožđe, cement, kožu itd. Na molbu albanske Vlade, Vlada FNRJ takođe je pokrenula za grad Tiranu kompletnu automatsku centralu, instalirala radiostanicu, dala velika sredstva za stvaranje materijala

koja iznosi 39 glasova. Prema tome u prvom glasanju za Savet bezbednosti izabrani su Ekvador i Indija. Zatim se prešlo na drugo glasanje koje je dalo sledeći rezultat: glasalo je 58 delegacija, od toga je Jugoslavija dobila 39, a čehoslovačka 19 glasova. Pošto je dobila potrebnu dvotrećinsku većinu od 39 glasova, Jugoslavija je izabrana u Savet bezbednosti. Prema tome tri nova člana u Savetu bezbednosti za period od sledeće dve godine su Jugoslavija, Ekvador i Indija.

Posle objavljivanja rezultata izbora, šef sovjetske delegacije Višinski ponovo je povredio pravilnik i sa govornice Generalne skupštine po novo pokušao da dokaže da izbor Jugoslavije u Savet bezbednosti tobože pretstavlja povredu „sporazuma među džentlmenima“.

Pretsednik Generalne skupštine Romulo opomenuo je Višinskog da tim narušava pravila Poslovnika.⁹
Borba, 22. oktobar 1949.

NOTA VLADE FNRJ ALBANSKOJ VLADI

12. novembra 1949.

... Sprovođeći dosledno internacionalističku politiku bratstva i prijateljstva prema albanskom narodu, Vlada FNRJ, nastojeći da se u novim posleratnim uslovima pomogne svestrani razvitak NR Albanije, na traženje albanske Vlade, zaključila je niz ugovora od velikog značaja po obe zemlje, a naročito za Albaniju. Vlada FNRJ zaključila je s Albanijom 9 jula 1946 godine Ugovor o prijateljstvu i uzajamnoj pomoći i gotovo istovremeno Sporazum o privrednoj saradnji između FNRJ i Alba-

⁹ Tito je na sednici Sekretarijata (Tito, Kardelj, Ranković, Đilas) 2. oktobra 1949, u vezi sa izborom Jugoslavije u Savet bezbednosti, tražio da predlog rezolucije Jugoslavije o agresivnosti SSSR-a protiv Jugoslavije bude „blag i principijelan“, sa čime su se složili svi prisutni. Prema Titu, Jugoslavija je trebalo da ostane na principijelnoj poziciji i da glasa za „Istočnu Evropu“.

Sovjetska vlada je nastojala da spreči izbor Jugoslavije u Savet bezbednosti, nastojeći da se primeni „džentlmenški sporazum“. Ona je isticala da Jugoslavija ne može predstavljati Istočnu Evropu u Savetu bezbednosti. Čak su korišćene i pretnje sovjetskih diplomata da će se SSSR povući iz Saveta bezbednosti ukoliko Jugoslavija bude izabrana. Generalni sekretar UN Trigve Li upozoravao je predstavnike SAD da ne daju podršku Jugoslaviji za izbor za nestalnog člana Saveta bezbednosti jer bi to moglo dovesti do povlačenja SSSR-a iz organizacije. Izboru Jugoslavije suprotstavljala se i Vlada Velike Britanije sa svojim dominionima. Trigve Li je predlagao da se u dogovoru sa SSSR-om postigne kompromis na liniji izbora neke druge zemlje van istočnoevropskog regiona.

Odluka o kandidaturi Jugoslavije za nestalnog člana Saveta bezbednosti doneta je 30. avgusta 1949. na sednici Politbiroa CK KPJ. (Arhiv CK SKJ, 111/42.) J. Jovanović nabrāja sledeće razloge za kandidaturu Jugoslavije za člana Saveta bezbednosti: da obelodani spor sa SSSR-om u OUN, da nemogući SSSR da izoluje Jugoslaviju u OUN, te da spreči da SSSR zadržava spor kao interni sovjetsko-jugoslovenski odnos. Sovjetska delegacija je upotrebila sve političke i pravne argumente da spreči jugoslovensku kandidaturu. A. J. Visinski se čak pozivao na tzv. džentlmenški sporazum triju velikih sila iz 1946, „po kome kriterijum iz čl. 23 Povelje o ravnopravnoj geografskoj raspodeli kandidata treba dopuniti prethodnim političkim sporazumom zemalja iz odgovarajućeg regiona“. Jugoslavija je izabrana na sednici Generalne skupštine 20. oktobra 1949, pored Indije i Ekvadora, s mandatom od 1. januara 1950. do 31. decembra 1951. godine. U prvom glasanju Jugoslavija nije prošla jer joj je za dvotrećinsku većinu nedostajao jedan glas (njen „sukandidat“ bila je čehoslovačka). Predstavnici Jugoslavije u Savetu bezbednosti bili su Aleš Bebler i Dura Ninčić, kao njegov zamenik. Višinski je izjavio da se Jugoslavija ne može smatrati predstavnikom istočnoevropskih zemalja, te da je njen izbor suprotan čl. 23 Povelje i da predstavlja „potkopavanje temelja saradnje u UN“. (J. Jovanović, n. d., 88)

nije. Na osnovu tih ugovora došlo je do sklapanja Ugovora o usklađivanju privrednih planova, carinskoj uniji i izjednačenju valute; zatim Konvencije o kulturnoj saradnji i niza drugih ugovora, sporazuma i protokola.

Ocenjujući značaj jugoslovenske pomoći albanskom narodu i savezničkog Ugovora o prijateljstvu koji ga veže sa narodima Jugoslavije, predsednik albanske Vlade Enver Hodža govorio je 5 oktobra 1947 godine sledeće: „Razmislite, drugovi i drugarice, kakva bi sudbina snašla naš mali narod bez demokratske i prijateljske Jugoslavije. Mali albanski narod ne bi imao slobodu koju ima danas, nego bi doživeo crne dane i mračnu sudbinu. Ovako se mora ocenjivati prijateljstvo, bratstvo i savez koji nas veže sa Titovom Jugoslavijom ...”

Iako se Jugoslavija nalazila u teškoj situaciji posle velikih ratnih razaranja, naročito u pogledu snabdevanja i ishrane, Vlada FNRJ u najkritičnije vreme pritekla je u pomoć albanskom narodu. Samo u godini 1946 upućeno je u Albaniju 20.000 tona pšenice i kukuruza kao pomoć, bez traženja ikakve naknade, ne računajući druge velike pošiljke preko i nakog toga, izvršene po sporazumima, a koje prelaze količinu od 33.000 tona žita. FNRJ je davala žito albanskom narodu i uprkos pretnji izvana da će joj zbog toga biti ukinuta pomoć UNRRA. Kada je u oktobru 1946 godine albanski narod zadesila katastrofalna poplava, građani FNRJ bili su opet ti koji su hitno pritekli u pomoć nastradalom albanskom stanovništvu. Svota od 52 miliona dinara, u kratkom vremenu sakupljena kao pomoć postradalima, takođe predstavlja jedan od primera kakva se politika razvijanja prijateljstva prema albanskom narodu gajila u FNRJ.

Albanski narod nije zaboravio i nikada neće da zaboravi pomoć koju je dobio od naroda i Vlade FNRJ u vremenu kada mu je ona bila najpotrebnija.

Pripremajući se za prelaz iz perioda obnove na Petogodišnji plan izgradnje socijalizma u Jugoslaviji, Vlada FNRJ prihvatila je želje i nastojanja albanske Vlade da Albaniji omogući zajednički put razvitka sa FNRJ, jer je on značio garantiju za brzu likvidaciju privredne zaostalosti Albanije. Vlada FNRJ je pri tome bila svesna kolika će velika sredstva biti potrebno pružiti Albaniji da bi se postigao njen privredni procvat. No, bez obzira na to, Vlada FNRJ sklopila je privredne ugovore s Albanijom, predviđenu pomoć Albaniji povezivala i usklađivala sa naporima naroda Jugoslavije u ostvarenju Petogodišnjeg plana razvitka

Sprovodeći u život zaključene ugovore, Vlada FNRJ odobrila je Albaniji za 1947 godinu kredit od 2 milijarde dinara za nabavku raznog investicionog i drugog materijala potrebnog za izgradnju Albanije i povećanje životog standarda albanskog naroda. Taj je kredit predstavljao 56,73% od svih budžetskih prihoda Albanije. Za 1948 godinu odobren je Albaniji nov kredit u iznosu od 3 milijarde dinara. Ti su krediti odobreni Albaniji, a da Vlada FNRJ nije postavljala pitanje kada i pod kojim uslovima treba da budu vraćeni. Na osnovu odobrenih kredita Vlada FNRJ isporučila je Albaniji velike količine najrazličitije robe, između ostalog: lokomotive i železničke vagona, kamione, automobile, ribarske brodove, poljoprivredne mašine, instalacije i mašine za fabrike, gvožđe, cement, kožu itd. Na molbu albanske Vlade, Vlada FNRJ takođe je poklonila za grad Tiranu kompletnu automatsku centralu, kompletnu štampariju, instalirala radiostanicu, dala velika sredstva za stvaranje materijalne

osnove za razvitak albanske nacionalne kulture, pružila sredstva za zdravstvenu pomoć, uputila u Albaniju, na molbu albanske Vlade, čitav niz stručnjaka i kvalifikovanih radnika za najrazličitije privredne, vojne, kulturne i ostale potrebe, omogućila školovanje u poljoprivrednim i industrijskim školama FNRJ preko 1.500 albanskih učenika, dala oko 500 stipendija albanskim studentima i uputila u Albaniju 30 profesora i učitelja za osnovne i srednje škole, muzički licej, pedagoški institut itd.

Albanska Vlada je naročito tražila pomoć FNRJ u organizovanju, naoružanju i snabdevanju Albanske armije. Vlada FNRJ — udovoljavajući molbama albanske Vlade — uputila je u Albaniju niz instruktora, omogućila da se albanska vojska upozna s organizacionim, vojnim i drugim iskustvima Jugoslovenske armije, snabdela je albansku vojsku potrebnim naoružanjem, odećom, obućom i ostalim materijalnim sredstvima, a da za to FNRJ nije tražila nikakvu naknadu ...

Bela knjiga o neprijateljskoj politici vlade Narodne Republike Albanije prema FNRJ, 34—36.

KOMUNIKE O SAVETOVANJU INFORMACIONOG BIROA KOMUNISTIČKIH PARTIJA

Moskva, 29. novembra 1949.

U drugoj polovini novembra održano je savetovanje Informacionog biroa na kome su uzeli učešća predstavnici: Komunističke partije Bugarske — drugovi V. Červenkov, V. Pop-tomov; Rumunske radničke partije — drugovi G. Georgiju-Dež, I. Kišinevski, A. Mođoroš; Mađarske partije trudenika — drugovi M. Rakoši, E. Gere, I. Revai, J. Kadar; Poljske ujedinjene radničke partije — drugovi J. Berman, A. Zavadovski; Svesavezne komunističke partije (boljševika) — drugovi M. Suslov, P. Judin; Komunističke partije Francuske — drugovi Ž. Diklo, E. Fažon, Ž. Koni; Komunističke partije Cehoslovačke — drugovi R. Slanski, Š. Baštovanski, L. Kopživa, B. Geminder i Komunističke partije Italije — drugovi P. Toljati, E. D'Onofrio, A. Čikalini.

Na savetovanju su saslušani referati: druga M. Suslova — „Obrana mira i borba protiv ratnih huškača“; druga P. Toljatija — „Jedinstvo radničke klase i zadaci komunističkih i radničkih partija“ i druga G. Georgiju—Deža — „Jugoslovenska kompartija u vlasti ubica i špijuna“.

Pošto su saslušali referate i izmenjali mišljenja o njima, učesnici savetovanja su u potpunosti usaglasili svoje stavove i jednoglasno prihvatili sledeće rezolucije.¹⁰

Pravda, (Moskva), 29. novembar 1949.

¹⁰ Druga Rezolucija Informbiroa, doneta novembra 1949. u Budimpešti, za razliku od one u Bukureštu, nije bila zavijena u ideološki omot, jer se na najbrutalniji način napadala KPJ i Jugoslavija. U njoj je izraženo shvatanje o evoluciji jugoslovenskih komunista od „buržoaskog nacionalizma“ 1948. na „fašizam“ 1949. godine. Rezolucija se zasnivala na materijalima montiranog procesa Laslu Rajku. Karakteristično je da je ovaj sastanak IB-a bio istovremeno i njegov poslednji sastanak. Isto tako, posle presude Rajku i donošenja Rezolucije započela je lančana reakcija napada na „zapadne plaćenike“ u Beogradu u svim glasilima pod Staljinovom kontrolom.

REZOLUCIJA INFORMBIROA „JUGOSLOVENSKA KOMPARTIJA U
RUKAMA UBICA I ŠPIJUNA" DONESENA NA ZASEDANJU
INFORMBIROA KOMUNISTIČKIH I RADNIČKIH
PARTIJA U MAĐARSKOJ

Novembra 1949.

Informacioni biro, uz učešće pretstavnika: Kompartije Bugarske, Rumunske radničke partije, Mađarske partije trudenika, Ujedinjene poljske radničke partije, Svesavezne komunističke partije (boljševika), Francuske komunističke partije, Kompartije Cehoslovačke i Italijanske komunističke partije, pošto je razmotrio pitanje „Jugoslovenska Kompartija u rukama ubica i špijuna", jednodušno se složio u sledećim zaključcima:

Ako je savetovanje Informacionog biroa Kompartija u junu 1948. godine konstatovalo prelazak klike Tito—Ranković od demokratije i socijalizma na buržoaski nacionalizam, to se za vreme proteklo posle tog savetovanja Informbiroa završio prelaz te klike od buržoaskog nacionalizma na fašizam i otvoreno izdajstvo nacionalnih interesa Jugoslavije.

Događaji su u poslednje vreme pokazali da se jugoslovenska Vlada nalazi u potpunoj zavisnosti od inostranih imperijalističkih krugova i da se pretvorila u oruđe njihove agresivne politike, što je dovelo do likvidacije samostalnosti i nezavisnosti jugoslovenske republike. CK Kompartije i Vlada Jugoslavije potpuno su se udružili s imperijalističkim krugovima protiv celog tabora socijalizma i demokratije, protiv komunističkih partija celog sveta, protiv zemalja narodne demokratije i SSSR.

Klika beogradskih najmljenih špijuna i ubica otvoreno je ostvarila sporazum s imperijalističkom reakcijom i stavila se u njenu službu, što je na sasvim jasan način otkrio budimpeštanski proces protiv Rajka—Brankova.

Taj proces je pokazao da su sadašnji jugoslovenski upravljači prebegli iz tabora demokratije i socijalizma u tabor kapitalista i reakcije, da su postali otvoreni pomagači potpaljivača novog rata i da svojim izdajničkim delima nastoje da zadobiju pohvalu imperijalista i da im se dodvore. Prelaz Titove klike u fašizam nije slučajan, on je izvršen po naređenju njenih gazda — anglo-američkih imperijalista, kojima, kako se sada pokazalo, ta klika već odavno služi kao plaćenik.

Jugoslovenski izdajnici, ispunjavajući volju imperijalista, postavili su zadatak da stvore u zemljama narodne demokratije političke bande od reakcionarnih, nacionalističkih, klerikalnih i fašističkih elemenata, kako bi, oslanjajući se na njih, ostvarili u tim zemljama kontrarevolucionarni prevrat, odvojili ih od Sovjetskog Saveza i čitavog socijalističkog tabora i potčinili ih snagama imperijalizma.

Titova klika pretvorila je Beograd u američki centar špijunaže i antikomunističke propagande.

U vreme kada svi iskreni prijatelji mira, demokratije i socijalizma vide u SSSR snažnu tvrđavu socijalizma, vernog i nepokolebljivog zaštitnika slobode i nezavisnosti naroda, glavni oslonac mira, klika Tito—Ranković, koja je došla na vlast pod maskom prijatelja SSSR, povelu je, po nalogu anglo-američkih imperijalista, protiv Sovjetskog Saveza klevetničku, provokatorsku kampanju, koristeći se najgnusnijim izmišljotinama, pozajmljenim iz arsenala hitlerovaca.

Pretvaranje klike Tito—Ranković u direktnu agenturu imperijalizma i pomagača potpaljivača rata dostiglo je svoj vrhunac u otvorenom pristupanju jugoslovenske Vlade imperijalističkom bloku u Organizaciji Ujedinjenih nacija, gde Kardelji, Đilasi i Bebleri istupaju u jedinstvenom frontu s američkim reacionarima u najvažnijim pitanjima međunarodne politike.

U oblasti unutrašnje politike glavni rezultat delatnosti izdajničke klike Tito—Ranković predstavlja faktička likvidacija narodnodemokratskog poretka u Jugoslaviji.

Kao rezultat kontrarevolucionarne politike klike Tito—Ranković, koja je uzurpirala vlast u partiji i državi, u Jugoslaviji se učvrstio antikomunistički, policiski državni režim fašističkog tipa. Socijalnu osnovu tog režima čine kulaštvo na selu i kapitalistički elementi u gradu. Vlast u Jugoslaviji faktički se nalazi u rukama protivnarodnih reacionarnih elemenata. U centralnim i lokalnim organima rade aktivni funkcioneri starih buržoaskih partija, kulački i drugi, narodnoj demokratiji neprijateljski elementi. Rukovodeći fašistički vrhovi opiru se na nesrazmerno veliki vojno-policiski aparat pomoću koga oni ugnjetavaju narode Jugoslavije, pomoću koga su pretvorili zemlju u vojni logor, uništili demokratska prava trudbenika, i pomoću koga sprečavaju svako slobodno izražavanje misli.

Jugoslovenski upravljači demagoški i besramno obmanjuju narod da tobože oni grade socijalizam u Jugoslaviji. U stvari, svakom marksisti je jasno da ni o kakvoj izgradnji socijalizma u Jugoslaviji ne može biti ni govora u uslovima kada je Titova klika prekinula sa Sovjetskim Savezom, sa čitavim taborom socijalizma i demokratije, lišivši time Jugoslaviju glavnog oslonca za izgradnju socijalizma, kada je ona potčinila zemlju u ekonomskim i političkim odnosima anglo-američkim imperijalistima.

Državni sektor u ekonomici Jugoslavije ne predstavlja više narodnu imovinu, pošto se državna vlast nalazi u rukama neprijatelja naroda. Klika Tito—Ranković otvorila je široke mogućnosti za prodiranje inostranog kapitala u privredu zemlje, i stavila je pod kontrolu kapitalističkih monopola. Anglo-američki industrisko-finansiski krugovi, ulažući svoj kapital u jugoslovensku privredu, pretvaraju Jugoslaviju u agrarno-sirovinski dodatak inostranog kapitala. Sve veća ropska zavisnost Jugoslavije od imperijalizma vodi ka pojačanju eksploatacije radničke klase i naglom pogoršanju njenog materijalnog položaja.

Politika jugoslovenskih upravljača na selu ima kulačko-kapitalistički karakter. Na silu stvorene lažne zadruga na selu nalaze se u rukama kulaštva i njegove agenture i predstavljaју sredstvo za eksploataciju širokih masa radnog seljaštva.

Jugoslovenski plaćenici imperijalizma, dočepavši se rukovodstva u KPJ, razvili su teroristički pohod protiv istinskih komunista, vernih principima marksizma-lenjinizma, koji se bore za nezavisnost Jugoslavije od imperijalizma. Hiljade jugoslovenskih patriota vernih komunizmu isključeni su iz partije, zatvoreni u tamnice, koncentracione logore, a mnogi od njih mučeni su i ubijeni u zatvorima ili iz zasede, kao što je slučaj poznatog jugoslovenskog komunista Arsa Jovanovića. Žestina kojom se u Jugoslaviji sprovodi istrebljenje nepokolebljivih boraca za ko-

munizam može se uporediti samo sa zverstvima hitlerovskih fašista ih dželata Caldarisa u Grčkoj i Franka u Španiji.

Isključujući iz redova partije komuniste, verne proleterskom internacionalizmu, istrebljujući ih, jugoslovenski fašisti široko su otvorili vrata partije buržoaskim i kulačkim elementima.

Kao posledica fašističkog terora od strane titovske bande protiv zdravih snaga KPJ, rukovodstvo Kompartije Jugoslavije našlo se nepobitno u rukama špijuna i ubica, najamnika imperijalizma. Kompanijom Jugoslavije ovladale su kontrarevolucionarne snage koje samozvano istupaju u ime partije. Poznato je da buržoazija odavno primenjuje stari metod vrbovanja za sebe špijuna i provokatora u redovima partija radničke klase. Na taj način imperijalisti nastoje da rastvore te partije iznutra i da ih potčine sebi. U Jugoslaviji im je uspelo da postignu taj cilj.

Fašistička ideologija, fašistička unutrašnja, isto kao i izdajnička spoljna politika Titove klike, u potpunosti podređena inostranim imperijalističkim krugovima, stvorila je provaliju između špijunske fašističke klike Tita—Rankovića i istinskih interesa slobodoljubivih naroda Jugoslavije. Zbog toga protivnarodna izdajnička delatnost Titove klike nailazi sve više na otpor, kako od strane komunista, koji su ostali verni marksizmu-lenjinizmu tako i među radničkom klasom i radnim seljaštvom Jugoslavije.

U vezi s ovim nepobitnim činjenicama koje svedoče o završetku prelaza Titove klike u fašizam i njenom dezertiranju u tabor međunarodnog imperijalizma, Informacioni biro komunističkih i radničkih partija smatra da:

1. Špijunska grupa, Tita, Rankovića, Kardelja, Đilasa, Pijade, Gošnjaka, Maslarića, Beblera, Mrazovića, Vukmanovića, Koče Popovića, Kidriča, Neškovića, Zlatića, Velebita, Koliševskog i dr., pretstavlja neprijatelja radničke klase i seljaštva, neprijatelja naroda Jugoslavije.

2. Ta špijunska grupa ne odražava volju naroda Jugoslavije već volju anglo-američkih imperijalista, zbog čega je ona izdala interese zemlje i likvidirala političku nezavisnost i privrednu samostalnost Jugoslavije.

3. „Komunistička partija Jugoslavije" u svom sadašnjem sastavu dospevši u ruke neprijatelja naroda, ubica i špijuna, izgubila je pravo da se naziva komunističkom partijom, i pretstavlja samo aparat koji ispunjava zadatke klike Tita—Kardelja—Rankovića—Đilasa.

Informacioni biro komunističkih i radničkih partija smatra zbog toga da borba protiv Titove klike — plaćenih špijuna i ubica, pretstavlja internacionalni dug komunističkih i radničkih partija.

Svestrana pomoć jugoslovenskoj radničkoj klasi i radnom seljaštvu koji se bore za povratak Jugoslavije u tabor demokratije i socijalizma pretstavlja obavezu komunističkih i radničkih partija.

Neophodan uslov za povratak Jugoslavije u socijalistički tabor je aktivna borba revolucionarnih elemenata, kako unutar KPJ tako i van nje, za preporod revolucionarne, istinski komunističke partije Jugoslavije, verne marksizmu-lenjinizmu, principima proleterskog internacionalizma i koja će se boriti za nezavisnost Jugoslavije od imperijalizma.

Snage Jugoslavije, verne komunizmu, koje nisu imale mogućnosti, u uslovima najžešćeg fašističkog terora, da otvoreno istupaju protiv klike Tita—Rankovića, bile su prinuđene da stanu na isti put borbe

stvar komunizma po kome idu komunisti onih zemalja u kojima im je zatvoren put za legalan rad.

Informbiro izražava čvrsto uverenje da će među radnicima i seljacima Jugoslavije naći snage sposobne da obezbede pobeđu nad Duržoasko-restauratorskom špijunskom klikom Tita—Rankovića. da će trudbenici Jugoslavije pod rukovodstvom radničke klase umeti da ponovo uspostave istorijske tekovine narodne demokratije, stečene po cenu teških žrtava i herojske borbe naroda Jugoslavije, i da će poći putem izgradnje socijalizma.

Informbiro smatra da svestrano povećanje revolucionarne budnosti u svojim redovima, raskrinkavanje i iskorenjivanje buržoasko-nacionalističkih elemenata i agenata imperijalizma, bez obzira na zastavu kojom se prikrivaju, pretstavlja jedan od najvažnijih zadataka komunističkih i radničkih partija.

Informbiro ističe neophodnost pojačanja ideološkog rada u komunističkim i radničkim partijama, rada na vaspitavanju komunista u duhu vernosti proleterskom internacionalizmu, nepomirljivosti prema svakom odstupanju od principa marksizma-lenjinizma, u duhu vernosti narodnoj demokratiji i socijalizmu.

Bela knjiga o agresivnim postupcima Vlada SSSR, Poljske, Čehoslovačke, Mađarske, Rumunije, Bugarske i Albanije prema Jugoslaviji, 156—159.

EDVARD KARDELJ O SPOLJNOPOLITIČKOM POLOŽAJU JUGOSLAVIJE NA III PLENUMU CK KPJ

Decembra 1949.

Prvo, šta karakteriše naš današnji spoljnopolitički položaj? To je pre svega ova politika pretnji i agresivnog pritiska, politika hladnog rata koji Sovjetski Savez danas vodi protiv nas. To je za nas ono bitno o čemu danas treba da vodimo računa i što određuje i našu spoljnopolitičku liniju. Način propagande, koju je Sovjetski Savez vodio i vodi danas protiv nas, sam i preko kominformovskih zemalja, ukazuje na to da se sovjetska politika odrekla najhitnijeg marksističko-lenjinističkog principa, to jest principa da između socijalističkih zemalja ne može da postoji rat kao oruđe rešavanja međusobnih sukoba i sporova. Jer, ako mi analiziramo politiku Sovjetskog Saveza protiv nas u toku poslednje godine i po, politiku tog hladnog rata, možemo konstatovati da sve što Sovjetski Savez radi protiv nas u stvari (...) * da su sve protiv nas pokrenuli i učinili, sem još onog poslednjeg što mogu da učine, a to je da zarate s nama. A očigledno je po svemu tome da se oni ni tog oruđa nisu odrekli u borbi protiv nove Jugoslavije, baš zbog toga što je uspon Jugoslavije u opštem razvitku socijalizma jedan korak napred, što je taj uspon po svojim rezultatima negacija onih birokratskih i hegemonističkih metoda, koji su zaostali, a postoje ne samo (u odnosima) između socijalističkih zemalja već i unutar Sovjetskog Saveza. Tamo je razvitak socijalističke demokratije u stvari stagnirao i počele su se razvijati izrazito antidemokratske tendencije, na bazi birokratizma koji je kod njih vrlo jak.

U smislu takvog agresivnog pritiska na Jugoslaviju, razvila se i njihova akcija na međunarodnom planu. Oni su nastojali da pridobiju

* Prekid u stenogramu.

imperijalističke zemlje da bi se oni razračunali s Jugoslavijom onako kako oni hoće. (Računica je ovakva): sporazum između velikih sila, mir između velikih sila, ali — „vi nemojte dirati u ono što mi radimo u onom sektoru, u onoj sferi koja pripada našoj dominaciji". To je bila njihova linija i na IV zasjedanju UN, a i inače. Mi imalo podatke da su njihovi diplomati vrlo intenzivno radili (u tom smislu) u svim prestonicama zapadnih zemalja, i velikim i malim, da su na IV zasjedanju UN i svuda gde su mogli liferovati zapadnim zemljama materijal o Jugoslaviji i govorili o tome da je Jugoslavija takva i takva zemlja, neozbiljna i nesigurna, da je u njoj takvo i takvo ekonomsko stanje itd. Sve je to bilo sračunato na to da zapadni svet prepusti Jugoslaviju njima, da se oni sami s njom razračunaju onako kako smatraju da treba.

Međutim, oni u toj politici nisu uspjeli. Nisu uspjeli zbog toga što su međunarodni položaj i zaoštrenost odnosa danas u svetu takvi da je zapadnim kapitalistima nemoguće da uđu u nekakvu trgovinu sa Sovjetskim Savezom. Naprotiv, čitav taj položaj tera ih na to da nastoje što bolje iskoristiti slučaj (s Jugoslavijom) za svoje sopstveno učvršćivanje. Imperijalistički sistem je tokom drugog svetskog rata (i sve) do danas toliko oslabio da više ne može frontalno da ratuje protiv socijalističkog sistema, i nema sumnje da postoji tendencija imperijalista da iskorišćuju pojave suprotnosti između socijalističkih država, otprilike na isti način kao što i mi želimo da iskorišćujemo unutarne suprotnosti imperijalističkog sistema. Baš zato što su oni prema Sovjetskom Savezu bili vrlo slabi na polju propagande, na polju opštih političkih parola, slučaj Jugoslavije pomogao im je da nađu i te parole koje ranije nisu imali. To jest, ranije je Sovjetski Savez njih napadao da su ratni huškaši, da ugnjetavaju narod, da su protiv ravnopravnosti naroda, da se mešaju u unutrašnje poslove drugih zemalja, da pripremaju agresiju protiv drugih zemalja. Sada su ti imperijalistički krugovi dobili mogućnost da istupaju protiv Sovjetskog Saveza sa tim istim parolama, a da brane jednu socijalističku zemlju od sovjetskog pritiska, navodeći da je to imperijalistički pritisak, da je to agresija na jednu malu zemlju, mešanje u njene unutrašnje poslove, ugrožavanje mira u svetu itd.

I konačno, nema sumnje da na takvu politku utiče i strah koji postoji u imperijalističkom svetu od ujedinjenja Sovjetskog Saveza i Kine, jer bi to značilo slabljenje njegovih pozicija. Sve su te činjenice uticale na to da imperijalističke sile nisu išle na sovjetsku politku podela interesnih sfera, uključujući tu i trgovinu na račun Jugoslavije. Šta više? Ako se pogleda američka politika u UN i u ovom vremenu posle zasjedanja te organizacije, može se videti da je politika imperijalističkih zemalja, uopšte dosad, zbog slučaja Jugoslavije i na tom slučaju Jugoslavije, bitno preorijentisana. U UN, kao što smo već govorili, Amerikanci više nisu postavljali pitanje borbe protiv komunizma kao glavnu parolu. Ako danas pogledate njihovu propagandu, videćete da antikomunizam nije glavna parola imperijalističkih zemalja u svetu, već naprotiv — da je to borba protiv sovjetskog imperijalizma, koji se sprovodi pod maskom komunizma. I u UN su oni direktno i otvoreno govorili: mi nismo protiv komunizma; odnosno, jesmo protiv komunizma, ali se ne mešamo u unutrašnje poslove druge zemlje, ako njen narod hoće komunizam. Mi smo protiv ovog komunizma koji je oruđe sovjetskog imperijalizma. Tom linijom danas ide imperijalistički svet. Poslednjih dana ste mogli čitati izjavu Trumana, u kojoj je on, takođe,

rekao da se Amerika protivi svakoj agresiji, a to znači i agresiji protiv Jugoslavije, da je Amerika za suverenitet Jugoslavije i za zaštitu njene nezavisnosti, da će agresiju protiv Jugoslavije smatrati isto tako aktom agresije kao bilo gde u svetu. To je, znači, drugi faktor koji određuje naš međunarodni položaj.

Treći faktor je stalni porast našeg uticaja na narodne mase u svetu i porast simpatija prema Jugoslaviji u širokim narodnim masama — i u onim koje su u tzv. progresivnom pokretu i u onim drugim demokratskim narodnim masama. Mi danas možemo da pratimo, prosto naočigled, gubljenje uticaja Kominforma. Može se reći da je ta kominformovska politika u svetu krahirala u masama mnogo brže nego što smo očekivali, i to unutar komunističkih partija, iako birokratizirani vrhovi tih partija, koji su izgubili kontakt s masama još drže to jedinstvo partijskih vrhova. U komunističkim partijama ima sve više i više diskusija o toni pitanju. Nije slučajno da je italijanska Kompartija, koja je ranije bila naširoko organizovala tu diskusiju u svim organizacijama, sada izbacila sve ljude (...)*, a naredila da se diskusija u partijskim organizacijama prekine. Oni se boje te diskusije po partijskim organizacijama.

Mi smo u našoj političkoj akciji, u našem spoljno-političkom radu računali sa ta tri faktora. Konstatovali smo činjenicu da imperijalistički svet danas ne može da nas pregazi, pa čak da ne može ni trgovati na naš račun. To nam je omogućilo da prebrodimo ekonomske teškoće koje su nastale zbog sovjetske blokade, to nam je omogućilo da spoljnom trgovinom sa zapadnim svetom zakrpimo mnoge rupe, koje bismo inače teško, odnosno uopšte ne bismo mogli da zakrpimo samo našim unutarnjim mogućnostima. To su nam, dakle, omogućili naši ekonomski sporazumi (sa zapadom), zajmovi itd.

Mi smo računali s tim da kao socijalistička zemlja, kao zemlja koja štiti najnaprednije forme socijalističke demokratije, moramo da se borimo svim mogućim sredstvima za svoju nezavisnost, baš zbog toga da bismo omogućili dalje građenje socijalističke demokratije. Mi smo, prema tome, išli na to da koristimo sve postojeće međunarodne uslove za učvršćenje naše zemlje u svetu i ja mislim da su u toku poslednje godine, u tom pogledu, postignuti izvesni rezultati. Danas se može reći da je Sovjetskom Savezu, nesumnjivo, mnogo otežan pritisak na Jugoslaviju jer je ceo jugoslovensko-sovjetski sukob izgubio karakter unutarnjeg, uskog sukoba između dve socijalističke zemlje i postao međunarodni problem. Ja time neću da kažem da je taj pritisak i dalji rast tog pritiska nemogućan. Naprotiv, to je moguće. Pitanje je kako će se dalje razvijati opšti međunarodni uslovi. Ali, taj pritisak je bitno atežan, a međunarodni položaj Jugoslavije i mir Jugoslavije prilično ičvršćeni.¹¹

\CKSKJ, Fond CK KPJ, Stenogrami plenuma.

* Prekid u stenogramu.

"Kardeljeva analiza polazi od pojačane međunarodne pozicije Jugoslavije u odnosu na sovjetski pritisak, a, na drugoj strani, od pokušaja SSSR-a da ibnovi politiku sporazuma velikih sila na račun Jugoslavije. Analiza istovremeno ukazuje na koji je način Jugoslavija prilazila iskorišćavanju unutrašnjih privrečnosti u „imperijalističkom sistemu“.

Beograd, 21. februara 1950.

Ministar inostranih poslova FNRJ Edvard Kardelj uputio je predstavniku Demokratske Republike Vijetnam u Sijamu Ngujen Duk Kuju sledeći telegram:

„Imam čast da vara potvrdim prijem izjave predsednika Demokratske Republike Vijetnam gospodina Ho Ši Mina od 14. januara 1950. godine koju ste nam izvoleli dostaviti 3. februara ove godine, a koju smo primili 15. februara 1950. godine.

Molim vas da u vezi s tim izvolite saopštiti vašoj vladi sledeće:

Rukovođena principima poštovanja prava svakog naroda na nezavisnost i suverenitet, Vlada Federativne Narodne Republike Jugoslavije uzela je u razmatranje izjavu predsednika Demokratske Republike Vijetnam i obavestila me da vam saopštim da prihvata predlog Vlade Demokratske Republike Vijetnam za uspostavljanje diplomatskih odnosa između naše dve zemlje.“¹²

Borba, 22. februar 1950.

ŽALBA JUGOSLAVIJE SPECIJALNOM POLITIČKOM KOMITETU
NA ŠESTOM ZASEDANJU GENERALNE SKUPŠTINE OUN
NA NEPRIJATELJSKU DELATNOST VLADE SSSR-a,
BUGARSKE, MAĐARSKE, RUMUNIJE I ALBANIJE,
CEHOSLOVACKE I POLJSKE

Pariz, 26. novembra 1951.

Gospodine pretsjedniče,
Gospodo delegati,

Već tri i po godine na Federativnu Narodnu Republiku Jugoslaviju otvoreno vrše svestran i neobično oštar pritisak istočnoevropske države na čelu s Vladom Saveza Sovjetskih Socijalističkih Republika.

Ovaj pritisak je takve prirode da ne znači samo kršenje međunarodnih obaveza i principa na kojima se zasniva OUN, nego — s ozbirom na njegovu sve veću oštrinu, svestranost, sistematičnost i dugotrajnost — znači i bitno ugrožavanje svjetskog mira. Jugoslovenska vlada je u toku pomenutog vremena nastojala da normalnim diplomatskim putem uredi sva pitanja koja te vlade smatraju za sporna, jer — to hoću odmah da naglasim — Jugoslavija nema nikakvih bitnih i nerješivih pitanja s narodima, pa ni s vladama tih zemalja, sem u jednom pitanju: u pitanju zaštite njenih suverenih prava kao nezavisne države i prava njenih naroda na život u miru, pa prema tome i na slobodan unutrašnji razvitak.

A baš se i radi o zaštiti tih prava.

I pošto se sve to događa u zaoštrenoј međunarodnoj situaciji i pošto se sve to pojačava, jugoslovenska vlada je smatrala ne samo za prirodno nego i za neizbježno da baš sada upozna OUN i da traži od nje da učini odgovarajuće korake radi očuvanja mira i radi jasnoće ko snosi odgovornost za njegovo sadašnje i eventualno dalje remećenje.

¹² Načelni stav Jugoslavije nije doveo u toj fazi do uspostavljanja diplomatskih odnosa između Jugoslavije i Demokratske Republike Vijetnam, jer se i vijetnamska partija s Ho Ši Minom na čelu takođe nalazila u frontu protiv KPJ.

Odlaganje rješavanja akutnih pitanja, izbjegavanje diranja u bolna mjesta svjetskog mira — to može samo da oslabi OUN i ojača nemiroљjubive tendencije, a time i pogorša postojećę stanje. Zadatak OUN i jeste da spriječi ratne požare prije nego izbiju.

Delegati Sovjetskog Saveza i drugih istočnoevropskih zemalja izmišljaju da je postavljanje tog pitanja provokacija, smišljena neposredno pred ovo zasjedanje OUN. Međutim, skoro ima godina dana otklaća je jugoslovenska vlada objavila „Belu knjigu" o agresivnom pritisku istočnoevropskih vlada na Jugoslaviju. U njoj piše na 50 strani:

„Vlada FNRJ nije dosada iznosila ovo pitanje pred OUN zato što je na prvom mestu nastojala da se ono reši direktnim diplomatskim pregovorima između neposredno zainteresovanih stranaka. Vlada FNRJ će, međutim, biti prisiljena, ukoliko Vlade SSSR i drugih zemalja Istočne Evrope ne pokažu gotovost da se nađe put za miroljubivo rešenje ovog pitanja, koje pretstavlja opasnost po mir, da ga postavi pred OUN."

Istočnoevropske vlade su ne samo prenebregnule „Belu knjigu" i pomenuto mjesto iz nje, nego su i dalje pooštravale pritisak. Jugoslovenska vlada nije više imala drugih mogućnosti nego da se obrati Ujedinjenim nacijama.

Vlada FNRJ obratila se na Generalnu skupštinu jer je ova po Povelji (čl. 14) onaj organ OUN koji je nadležan da daje preporuke o preduzimanju mjera za miroljubivo uređenje svake situacije, bez obzira na njeno porijeklo, koja je takva da škodi opštem dobru ili prijateljskim odnosima između naroda.

To su bili razlozi i pobude za iznošenje na ovo zasjedanje OUN neprijateljskih postupaka Vlade SSSR i vlada zemalja Istočne Evrope protiv FNR Jugoslavije.

Ali, jedino iznošenje činjenica i ukazivanje na oblike i metode tog pritiska može dati potpunu i pravu sliku zašto je jugoslovenska vlada Dila prinuđena da postavi baš ovo pitanje na ovom zasjedanju OUN. Zbog toga sam prisiljen da donekle zloupotrebim strpljivost gospodina pretsjednika i gospode delegata i da opširnije iznesem činjenice koje rasvjetļavaju prirodu i ozbiljnost pomenutog agresivnog pritiska.

Taj pritisak maskiran je tobožnjim ideološkim razlozima i svakojakim izmišljotinama o unutrašnjem razvitku Jugoslavije, a naročito 3 njenim agresivnim namjerama i podređivanju jugoslovenske ekonomije i politike drugim zemljama, a prije svega SAD i Velikoj Britaniji. Sovjetska vlada u tom pogledu vodi dvostruku igru: s jedine strane, >na lažno optužuje Jugoslaviju zbog napuštanja socijalizma, čak zbog >retvaraja u agresivnu fašističku državu, da bi opravdala pred javnim nnjenjem — prije svega svojim — vlastite agresivne namjere i konkretne agresivne mjere, a s druge strane, se ponaša prema Jugoslaviji - na praksi, na međunarodnim forumima i u odnosima s drugim zemljama kao prema socijalističkoj zemlji, tretirajući spor kao spor u okviru „komunističke porodice", pa bi Vladi SSSR-a „trebalo" da se prizna „zakonito", „prirodno" pravo da taj spor riješi po svom nahođenju, na lačin kako to ona nađe za nužno u okviru njenog „socijalističkog" lo-išta.

Jugoslovensku vladu, u pretresanju ovog pitanja, a pogotovu osale članice OUN ne može da zanima — kao takva — diskusija oko toga :o je više, a ko manje socijalista, ma da bi — čak samo na osnovu jugoslovenskog iskustva — io tome moglo dosta da se kaže sovjetskoj ladi. Jer, ustvari, ne radi se o nekoj ideološkoj — socijalističkoj —

diskusiji, nego o agresivnom pritisku da se podredi jedna nezavisna zemlja.

Sem toga, treba ukazati i na sljedeće: danas postoje bitne razlike u unutrašnjem poretku i tendencijama razvitka između Jugoslavije i SSSR-a. Ali, postoje razlike i između SSSR-a — s jedne i Turske ili Norveške — s druge strane, pa ipak ove zemlje nijesu podvrgnute takvom agresivnom pritisku. A postoje i duboke unutrašnje i ideološke razlike između Jugoslavije — s jedne, i SAD i Velike Britanije — s druge strane, pa ipak između vlada tih zemalja i jugoslovenske vlade postoji normalna miroljubiva saradnja.

Očevidno, činjenice govore o tome da je ovakav ili onakav unutrašnji poredak Jugoslavije samo utoliko razlog pomenutom agresivnom pritisku sovjetske vlade ukoliko on pretstavlja smetnju ostvarivanju njenih hegemonističkih pretenzija — s jedne, i ukoliko se ona — s druge strane, nada da će zbog toga poretka — razumije se, sasvim drukčije nego što ga njena propaganda prikazuje — moći da izoluje jugoslovensku državu od zemalja s drukčijim poretkom i da uništi njenu nezavisnost.

Postavlja se, dakle, u ovom, da ga tako nazovemo — „jugoslovenskom slučaju“, u oštrom obliku pitanje: da li sovjetska vlada organizuje i rukovodi agresivnim pritiskom protiv Jugoslavije kao nezavisne, suverene države, članice OUN i dostojnog saveznika antihitlerovske koalicije u Drugom svjetskom ratu? I dalje: da li jedna zemlja stvarno ima i može da osigura međunarodno zagarantovana prava da živi sopstvenim životom, razumije se, pod uslovom da ne ugrožava druge zemlje i njihov način života i da poštuje međunarodne obaveze?

To je za OUN, a i za Jugoslaviju, bitno u ovom slučaju, a sve drugo je sporedno.

Otud odnos prema ovom pitanju i odgovor OUN na njega nije od značaja samo za Jugoslaviju i za njeni mirni razvitak, nego i za svaku zemlju koja želi da se razvija na svoj način, pa — prema tome — i za čitav dalji mirni međunarodni razvitak.

Borba, **27. novembar 1951.**

REZOLUCIJA GENERALNE SKUPŠTINE ORGANIZACIJE
UJEDINJENIH NACIJA U VEZI SA ŽALBOM NA NEPRIJATELJSKE
POSTUPKE VLADE SOVJETSKOG SAVEZA I VLADA
ISTOČNOEVROPSKIH ZEMALJA PROTIV JUGOSLAVIJE

14. decembra 1951.

„Generalna skupština pošto je razmotrila žalbu koju joj je podnela delegacija Federativne Narodne Republike Jugoslavije u vezi s delatnošću vlade Saveza Sovjetskih Republika i vlada Mađarske, Bugarske, Rumunije i Albanije, kao i vlada Cehoslovačke i Poljske protiv Jugoslavije:

posmatrajući sa ozbiljnom zabrinutošću zategnutost između Jugoslavije, na jednoj, i gore pomenutih zemalja na drugoj strani,

svesna cilja Ujedinjenih nacija da razvijaju prijateljske odnose među nacijama, zasnovane na poštovanju načela ravnopravnosti i samoopredeljenja naroda i da preduzimaju druge potrebne mere za učvršćenje međunarodnog mira,

svesna prava Generalne skupštine da preporučuje mere za mirno rešenje bilo koje situacije, bez obzira na njeno poreklo, za koju smatra da bi mogla da škodi opštem dobru, odnosno prijateljskim odnosima među nacijama",

uzima na znanje izjavu jugoslovenske delegacije da je vlada Jugoslavije sa svoje strane spremna da učini sve što je potrebno za izvršenje preporuka ove rezolucije.

preporučuje da zainteresovane vlade:

Prvo, održavaju svoje odnose i rešavaju svoje sporove u skladu s duhom Povelje Ujedinjenih nacija.

Drugo, usklade svoje diplomatsko opštenje s pravilima i praksom koja je uobičajena u međunarodnim odnosima,

Treće, rešavaju svoje granične sporove putem mešovityh graničnih komisija ili drugim miroljubivim sredstvima koje same izaberu.¹³

Borba, 15. decembar 1951.

REZOLUCIJA II KONGRESA PARTIJE RADA ALBANIJE

Aprila, 1952.

... „Fašistička Titova klika je ratno ognjište na Balkanu. Ona je zakleti neprijatelj naše partije i albanskog naroda. Ona svakog dana vrši provokacije na našim granicama i pretstavlja opasnost po nezavisnost naše otadžbine. Beogradski zločinci, uporedno sa sprovođenjem terora nad jugoslovenskim narodom putem najvarvarskih metoda vrše likvidaciju albanskog živilja na Kosovu i Metohiji i Crnoj Gori i Makedoniji”.

Zeri i Populit, 10. april 1952; *Bela knjiga o neprijateljskoj politici Vlade NR Albanije*, 49.

¹³ Jugoslavija je probila izolaciju oktobra 1949. kada je uprkos sovjetskoj opstrukciji izabrana za trećeg nestalnog člana Saveta bezbednosti na Četvrtom zasedanju OUN, zajedno sa Indijom i Ekvadorom. Tada je ona prvi put iznela pred Generalnu skupštinu problem svojih odnosa sa SSSR-om i dobila podršku većine. Jugoslovenska rezolucija je decembra 1951. dobila 50 glasova; protiv nje su glasali Sovjetski Savez sa Ukrajinom i Belorusijom, Poljska i Cehoslovačka. Usvajanjem ove Rezolucije Jugoslavija je postigla da svetska organizacija osudi sovjetsku politiku prema FNRJ.

Pošto je Jugoslavija bila iscrpla sva sredstva za miroljubivo rešenje spora šef jugoslovenske delegacije na Petom zasedanju Generalne skupštine OUN E. Kardelj uputio je 9. novembra 1951. pismo generalnom sekretaru OUN u kojem ga je izvestio o nameri Jugoslavije da zatraži uključivanje sledeće tačke dnevnog reda za VI zasedanje Generalne skupštine: „Neprijateljski postupci vlade SSSR-a i vlada Bugarske, Mađarske, Rumunije i Albanije, kao i vlada Cehoslovačke i Poljske protiv Jugoslavije.” Uz ovaj zahtev predložen je i memorandum u kome su sovjetski postupci svrstani u nekoliko kategorija: potpuna ekonomska blokada; gruba propaganda i klevetnička kampanja; organizovanje špijunskih, subverzivnih i terorističkih akcija protiv Jugoslavije, kao i centra za obuku tih trupa; nasilno raseljavanje pripadnika jugoslovenskih nacionalnih manjina u Bugarskoj, Mađarskoj i Rumuniji; povrede diplomatskih komunikacija i osnovnih normi diplomatskog prava; neopravdano i jednostrano raskidanje 46 sporazuma i konvencija; kršenje ugovora o miru od strane bivših pobedenih država (Bugarske, Mađarske, Rumunije) i povećanje njihovog vojnog potencijala, veliki broj graničnih incidenata i provokacija, kao i ubistava jugoslovenskih graničara. Generalni komitet Generalne skupštine OUN usvojio je jugoslovenski zahtev. Protiv su bili SSSR i Poljska. Jugoslovenski zahtev sovjetski predstavnici su ocenili kao „rutinski čin provokacije” od strane „potkupljenih jugoslovenskih vođa”. Pored glasova sovjetskog bloka protiv su bili Avganistan i Iran kao granične zemlje SSSR-u, koje su se „osećale ugrožene eventualnim sovjetskim nezadovoljstvom”. (J. Jovanović n.d., 89—92).